Poštnina plačana v gotovini.
ŠTEV. 235. V LJUBLJANI, torek, dne 19. oktobra 1926. Posamezna številka Din 1·—, LETO III.

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvzemši nedelje in praznike.
Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20·—, inozemstvo Din 30·—.

Neodvisen političen list.
UREDNIŠTVO: SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 18. TELEFON ŠTEV. 552.
UPRAVNIŠTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 2.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu štev. 18.688.

Krize.

Zopet smo srečno končali krizo. Zato ne bomo govorili, kako se je končala, ampak zakaj se je začela, kakor vse dosedanje krize.

V Franciji se vrsti kriza za krizo iz finančnih razlogov, na Češkem se je izvršila vsled napredujoče konsolidacije, v Angliji so te bolj izjemni pojavi. Na Nemškem in v Avstriji je kriz dovolj, enkrat zavoljo državne zastave, drugič vsled udeležbe kronprincovega sina pri manevrih itd.: torej iz čisto političnih motivov. Isto je pri nas. Ko pa so bile poleti povodnji in se je pokazalo, da obrežni nasipi ne drže zlasti vsled tega, ker se nisc toliko in toliko časa popravljali, ni nihče vprašal, kam je šel denar, ki je bil votiran za te namene. Zato se takrat ni bilo bati krize. Bati pa se je jr vedno, če izgovori ali napiše pri nas kaka politična osebnost kako besedo, n. pr. da abecedniki v cirilici niso posebno pripravni za Slovence ali kaj podobnega.

Zakaj vse to? Ali res nimamo nobenih drugih skrbi in nadlog, pa se »gremo politiko«? Pač, skrbi imamo dovolj, nadlog še več, ali kaj, ko imajo pri nas stranke predvsem pred očmi svoje nezaupanje pred drugo stranko in strah, da je druga ne opehari. Govorimo o sporazumih, o skupnem delu, pri tem pa preži stranka na stranko, da bi izsledila kako njeno nepravilnost in jo izrabila sebi v prid. Ne samo, da ne počaka opozicija, da bi videla, kaj bo delala vlada, in šele potem kritizirala, je pri nas tudi pri strankah na vladi tak interen boj, ki ga ne more večkrat maskirati tudi previdnost pred opozicijo.

Ta rivaliteta med strankami zavzema pri nas vsled tega tako neobičajen obseg, ker misli skoro vsaka stranka, da so njene razvojne zmožnosti neomejene in da je treba le dobre taktike in ugodnega trenutka, da dobi večino poslancev in s tem neomejeno oblast v svoje roke. Zato je včasih naravnost smežno, če se sliši par mesecev po volitvah, da so izhod iz zagate samo volitve!

Ta z ničemer opravičljivi optimizem po končni zmagi pa ima poleg vseh biologičnih vzrokov in opravičb še globlji izvor.

Navzlic vsemu nasprotnemu zatrjevanju o narodnih sporazumih obstojajo še danes pri Srbih močne hegemonistične tendence, ki slone predvsem na upanju, da se bo posrečilo srbijanskim strankam dobiti tal v prečanskih krajih in s tem dobiti celotno moč v svoje roke. To prečanske stranke dobro čutijo, zato skušajo na eni strani odbiti naval in dobiti na drugi strani pristašev za svoje ideje v krajih, kjer dominirajo do sedaj Srbijanci. To vse je čisto umljivo, čisto človeško, kajti kdor je napaden, se ponavadi brani, manj umljivo pa je, da se s srbske strani negira tendenca hegemonije. Zato vidimo, da so prečanske stranke dobre za vlado samo takrat, kadar so dosegle trenutno v Srbiji strankarske strasti višino, da se pozabi celo misel na hegemonijo. Od tod vse te kombinacije in varijacije, ki so vse plod — ne sporazuma, ampak nesporazuma in hegemonističnih ter defenzivnih kombinacij. Da pri tem ni prostora za gospodarske probleme, je jasno, kot je umljivo, da se ne posveča potrebna pozornost obmejnim vprašanjem in da s tem izgublja država na svojem prestižu, ker zunanji svet dobro vidi, in sicer tudi to, kar ni dobro, da vidi.

In vendar ne bo bolje, dokler ne pride do pravega sporazuma, ki bo slonel na uvidevnosti, da so vsi trije narodi države enakopravni in da se mora dati vsakemu možnost, da neodvisno razvija svojo nacionalno individualnost v prid celote.

Arbiter.

Seja skupščine.

Beograd, 19. oktobra. Včerajšnja seja narodne skupščine se je pričela ob 6. na večer. Po otvoritvenih formalnostih je prišlo na vrsto vprašanje **Koste Kumanudija**, ki je zahteval pojasnila, kakšen je njegov položaj v skupščini sedaj, ko je izvoljen za predsednika beograjske občine. Vprašanje se je izročilo verifikacijskemu odboru.

Za tem sta minister za socialno politiko in minister za notranje zadeve predložila skupščini nekatere svoje zakonske načrte.

Nato se je prečitala interpelacija Joce Laloševića na poljedelskega ministra glede povodnji v Vojvodini. Dalje so se prečitale interpelacije Miloša **Moskovljevića, dr. Hodžarja, Vujića**, Dragiše **Radojevića**, Pere Markovića, **dr. Kožmana** in Vesenjaka. Interpelacije so se odstopile posameznim odborom.

Sledilo je nato vprašanje poslancev dr. Vilderja, dr. Šumenkovića in dr. Behmena o **vzrokih ostavke Uzunovićeve** vlade in o vlogi predsednika skupščine v tej krizi. **Vprašanje se je tudi glasilo, ali je šlo za državne interese, ki so bili ogroženi.**

Seji je predsedoval dr. Subotić. Čuli so se glasovi: »Kje pa je predsednik? Mi smo nanj naslovili vprašanje.« Dr. Subotić se je odzval: »Odgovarjal bom jaz.« Zopet glasovi: »Kje je predsednik?« — »Zbolel je,« je odvrnil nekdo. — Dr. Subotić nato spregovori: »Na prvo vprašanje mi je čast odgovoriti, da je bilo skupščini 13. t. m. sporočeno, da je vlada podala ostavko. Na vpraašnje, kakšno vlogo je igral predsednik narodne skupščine v tej krizi, odgovarjam: »Moja vloga je bila vloga predsednika narodne skupščine.« (Smeh v dvorani.)

Na vprašanje, s kakšnim pooblastilom je bila sklicana današnja skupščinska seja, je dr. Subotić odgovoril: »Predsednik je sklical sejo po svoji oblasti in v sporazumu z vlado.«

Dr. Vilder: »Da je moje vprašanje umestno, to najboljše dokazuje odsotnost g. predsednika Marka Trifkovića.«

Uzunović: »Predsednikova odsotnost nikakor tega ne dokazuje. Kaj je pregrešil predsednik skupščine, da mu imputirate, da beži pred vašo interpelacijo?«

Grol: Beži pred vlado, in ne pred nami.«

Dr. Vilder dokazuje, da ju Uzunović vpeljal popolnoma nove metode. Že prva aprilska kriza je bila rešena, ne da bi bil konzultiran predsednik skupščine. Pri drugi krizi, ko je padla vlada v skupščini, istotako predsednik ni bil konzultiran. Pri sedanji krizi pa je bil namesto predsednika narodne skupščine konzultiran Štefan Radić, ki je bil pravi krivec sedanje krize. Ne vemo zakaj je vlada podala ostavko in zakaj sedi zdaj na tem mestu. V sedanji težki gospodarski krizi je skupščina izgubila pet dni. Vlagam protest proti neparlamentarnemu reševanju krize.

Predsednik dr. Subotić je nato odgovarjal na vprašanja, ki sta jih stavila Šumenković in Behmen. Šumenkoviću je rekel, da mu je odgovoril že ob priliki odgovora dr. Vilderju. »Ni,« protestira opozicija. Dr. Subotić ugotavlja, da sta bili vprašanji obeh isti. Razvile se je prerekanje, zaradi katerega je predsednik kaznoval Božovića z opominom. Sledila so še nadaljna prerekanja med predsednikom in poslanci.

Govoril je nato dr. Šumenković, ki je kritiziral postopanje predsednika skupščine. Pritoževal se je, da poslanci ne dobivajo v skupščini potrebnih pojasnil. Omalovažujejo se celo elementarne pravice, ki so se v tej državi vpoštevale še v dobi popolnoma nerazvitega parlamentarizma, t. j., da mora biti parlament obveščen o vseh važnejših političnih vprašanjih, ki se tičejo javnega življenja in državnih interesov. Parlament je zato tu, da je preko njega obveščen narod o delu vlade, vlada pa o razpoloženju naroda.

Slediti bi morali odgovori parlamentarnega ministra na vprašanji dr. Žanića in dr. Smodeja, ker pa obeh poslancev ni bilo v skupščini, sta odgovora odpadla.

Na tretje vprašanje dr. Agatonovića o pokojninah železniških starovpokojencev je minister odgovoril, da glede na veljavne zakone ne more nič napraviti. Poslanec se z odgovorom ni zadovoljil.

Ko je odgovarjal še finančni minister dr. Moskovljeviću, je skupščina prešla na dnevni red: razvrstitev občin. Poročilo je pričetal poslanec Varjačić. **Sledila je enourna razprava. Ko je prišlo do glasovanja**, je opozicija odšla iz dvorane, ker je videla, da je v dvorani malo poslancev vladne večine. Glasovanje se je kljub temu izvedlo ter je bil v načelu sprejet z 90 proti 12 glasovi. Predlog je bil kasneje tudi v podrobnostih sprejet, le 4. točka poročila je morala biti vrnjena odboru.

Druga točka dnevnega reda zaradi pozne ure ni prišla na vrsto temveč se je preložila na danes, ko pride kot prva na dnevni red, t. j. zakon o stanovanjih.

PAŠIĆEVA IZJAVA.

Split, 19. oktobra. G. Nikola Pašić je dospel včeraj ob pol 6. s parnikom v Split. Iz pristanišča se je odpeljal na železniško postajo. Tam je okrog 6. ure sprejel novinarje in jim med drugim izjavil:

»Vidite, pi sestavljanju vlade izgleda, da se je nekaj malo pokvarilo. Toda to se bo kasneje, ko pridem v Beograd, uredilo. Taka stvar se ne sme vsak čas spreminjati, »jer mora, da bidne stalnost,« kajti ko smo bili v vojni, smo vedno zastopali stalnost ter nismo hoteli, da bi se ustvarjale kake trgovine. Rekli smo, da to ne sme biti. Mi smo pleme, ki je bilo že od nekdaj za skupnost, to je slovansko.

Mene niso nič vprašali. Jaz sem rekel samo to — ko so bile občinske volitve — da ne odobravam tega, če se prepirajo med seboj, ker kjer se dva prepirata, tretji profitira. — V te stvari se nisem umešaval. Da Vam povem po pravici: Tudi Vam novinarjem ne dam prav — ne mislim ravno osebno Vas tu — da ste prinesli neke dozdevne moje izjave, ki sem jih baje dal v Čavtatu. Nekatere novine so napisale, kar so hotele. Vedno se le ne morejo dajati intervjuvi, če človek tega noče. Neke novine so n. pr. pisale tako, da sem jaz na smrtni postelji. Že iz tega se vidi, kako so morale tudi o drugih stvareh napačno poročati. Glede na to, se ne more vedeti, kaj je vse res. To je zlo, kar so napravile take novine.«

Pri poslavljanju je Pašić rekel: »Lahko rečete, da jaz obsojam prepire.« Na vprašanje, ali je zadovoljen s to vlado je Pašić odgovoril: »Nič me niso vprašali. Ko pa pridem v Beograd in bom tam slišal vse, kar se je dogodilo, potem bom šele povedal svoje mnenje.« H koncu je Pašić obračajoč se k novinarjem zopet rekel: »Glejte na vsak način, da ne boste delali prepirov, temveč da mirite brate med seboj.«

Pašićevci proti Uzunoviću

Beograd, 19. okt. Včerajšnji dan so politični krogi preživeli s pripravami za skupščinsko sejo. V skupščini so imeli posamezni klubi svoje seje. Popoldne je imela sejo najprej »Demokratska zajednica«. Seje so imeli vsi klubi razen radikalskega. Pri radikalih se je opazila razdvojenost. Pašićevi radikali so ogorčeni nad radikalskim centrom zaradi načina rešitve zadnje krize. Po njihovem je Uzunović malo preveč na hitro odpravil krizo. Glavni razlog za njegovo naglico je bil napovedani prihod g. Pašića v Beograd. S tem, da je preklical svojo ostavko, je Uzunović oškodoval interese radikalne stranke in ojačil avtoriteto Radićevo. Pašićevci so včeraj odkrito pretili, da bodo na prvi seji svojega kluba pozvali radi tega Uzunovića na odgovor.

Radikalski centrum na drugi strani zatrjuje, da se je kriza morala na ta način rešiti, a to ne zaradi Pašićevega prihoda, temveč zaradi državnih interesov. Nikakor se ne sme reči, da je kriza rešena na škodo radikalne stranke. To obrambo so centrumaši spopolnili še z izjavami prvakov radikalne stranke, ki so naglašali, da je nepobitno dejstvo, da je le v interesu države izvedba politike narodnega sporazuma. Upravljanje državnih poslov brez Hrvatov bi bilo očito v škodo države in v škodo radikalne stranke.

V narodni skupščini se je pridajala posebna važnost seji kluba SLS, na kateri se je razpravljalo o pogojih, ki so jih radikali postavili klerikalcem za vstop v vlado. Od kraja se je slišalo, da so ti pogoji pretežki in da jih bo SLS gotovo odbila. Toda radićevci in tudi nekateri radikali so se včeraj ves dan trudili, da te pogoje ublaže. Po nekaterih spremembah se je sinoči smatralo za sigurno, da bo današnji vladi uspelo, priti s SLS do sporazuma.

Kakor se doznava iz dobro poučenih krogov, v vladi trdno verujejo, da je sporazum med klerikalci in med vladno koalicijo na dobri poti. Glavno je, da pri vseh treh strankah obstoji dobra volja za vstop SLS v vlado. Pričakuje se, da bodo vse tri stranke pokazale dovolj uvidevnosti in da bodo odstranile vse ovire, ki so še na poti razširjenju vladne koalicije. To razširjenje mora slediti v najkrajšem času. — Kot najverjetnejše se smatra, da bo SLS dobila resort prosvete.

SLS ŠE NI PREJELA OFICIJELNE PONUDBE ZA VSTOP V VLADO.

Beograd, 19. okt. Na vprašanje novinarjev o vstopu SLS v vlado je izjavil dr. Korošec, da se je v času krize razgovarjal z mnogimi osebami obeh vladnih strank. V teh pogovorih se je govorilo o vseh mogočih kombinacijah ko tudi o sedanjem političnem položaju.

Kar se pa tiče sodelovanja SLS v vladi, mora izjaviti, da se njemu tekom zadnje krize ni od kompetentne strani ponudilo nobeno takšno sodelovanje. Zato ostane SLS v krogu opozicionalnih strank.

SKUPŠČINA ODLOČI DANES O STANOVANJSKEM ZAKONU.

Beograd, 19. okt. Za dnevni red današnje skupščinske seje vlada veliko zanimanje v političnih krogih in tudi med meščanstvom. Na vrsti je stanovanjski zakon. Opozicija je odločena nastopiti proti vsem spremembam v stanovanjskem zakonu, zato se pričakuje, da bo današnja seja zelo burna. Sinoči se je trdilo, da bodo proti nekaterim spremembam glasovali tudi nekateri radikalski poslanci. Radićevci so si sinoči

Andrej Senekovič in Ciril-Metodova družba.

Po kratki in mukapolni bolezni je včeraj zatisnil za večno svoje trudne oči predsednik družbe sv. Cirila in Metoda Andrej Senekovič. Njegova smrt pomeni hud udarec za ves slovenski narod, najtežje pa je zadela družbo sv. Cirila in Metoda, kateri je načeloval blagopokojnik skoraj dvajset let. Na glavni skupščini dne 6. avgusta 1907 v Bohinjski Bistrici izvoljen za prvomestnika naše družbe, načeloval ji je do svojega zadnjega vzdiha.

Ko je nastopil svoje mesto, poprijel se je z vso vnemo obrambnega dela. Kot izboren šolnik je večkrat nadzoroval družbine zavode, da se sam na licu mesta prepriča, če zadostujejo naše šole vsem modernim zahtevam in da odpravi po možnosti vse nedostatke, ki bi se pojavili pri pouku. Njegova zasluga je, da so šole CMD slovele po svojem izbornem ustroju.

Pod njegovim vodstvom so se gradile monumentalne stavbe, žive priče narodne požrtvovalnosti in čistega rodoljubja. Zlasti je tu omeniti veliko šolo pri Sv. Jakobu v Trstu, ki je še danes ponos vsakega Slovenca.

Ko je občinstvo videlo, kako uspešno deluje naša družba, pojavili so se naši dobrotniki: kot prvi Viljem Polak, kateremu so sledili Kotnik, Vilharjeva, Poljšak, dr. Josip Georg, dr. Jakob Pirnat in drugi. Pod vodstvom Andreja Senekoviča je družba še pred polomom vzdrževala eno meščansko šolo, 6 ljudskih šol in 15 otroških vrtcev. Vsi ti zavodi so stali neposredno pod njegovim nadzorstvom. Da ni bilo delovanje CMD med vojno ustavljeno, je zopet zasluga Andreja Senekoviča. A tudi po vojni je bil Andrej Senekovič vedno na delu za blagor CMD in z intenzivnim delom je dosegel, da je mogla družba kljub splošni gospodarski krizi z uspehom zadostiti svojim vzvišenim nalogam. Za vse, kar je bilo družbi v prospeh, se je zanimal blagopokojnik s pravim navdušenjem in polno vnemo in njegova delavnost za CMD je bila vedno živa in čila. Njegove zasluge za obrambno delo in za družbo sv. Cirila in Metoda so tako ogromne, da jih slovenski narod ne bo nikoli pozabil.

Zaradi svojega delovanja je bil pokojni Senekovič znan po vsem slovenskem svetu, bil je spoštovan in oboževan in smelo trdimo, najpopularnejša oseba na Slovenskem.

Z njim je padel v grob star slovenski idealist, globoko prožet od domovinske ljubezni. Zato pa nam ostane nepozabljiv!

Večnaja mu pamjat!

Iz življenja Andreja Senekoviča.

Kot smo včeraj poročali, je preminul predvčerajšnjim vpokojeni gimnazijski ravnatelj, vladni svetnik in prvomestnik CMD Andrej Senekovič.

Pokojnik se je rodil leta 1848 v Spodnji Ščavnici pri Radgoni na Štajerskem kot sin kmetskih staršev. Po absolviranih gimnazijskih študijah se je vpisal na graški univezi, kjer je študiral matematiko in fiziko.

Kot dijak se je pridno udeleževal društvenega življenja.

V Gradcu je odslužil tudi vojaško prostovoljsko leto ter napravil oficirski izpit.

Nato je služboval dve leti na Joanejski knjižnici ter napravil na I. drž. gimnaziji poskusno leto. Leta 1874 je bil imenovan za profesorja na ljubljanski realki. Leta 1878 se je udeležil okupacije Bosne in Hercegovine. Po demobilizaciji je napravil kot izvrsten šolnik hitro karijero: V par letih je postal ravnatelj gimnazije v Novem mestu, pozneje pa je bil imenovan za ravnatelja višje gimnazije v Ljubljani. Na tem mestu je ostal dolgo vrsto let, dokler se ni pretvoril zavod v I. državno gimnazijo, nakar je bil imenovan za ravnatelja I. državne gimnazije, kjer je ostal do svoje upokojitve leta 1907. Višja gimnazija, oziroma pozneje I. državna gimnazija, ki je bila eden največjih srednješolskih zavodov v Avstriji, je slovela pod njegovim vodstvom kot eden najboljših zavodov svoje vrste v državi.

Od leta 1882 pa do prevrata je bil odbornik »Slovenske Matice«. Napisal je tudi več znanstvenih člankov fizikalne vsebine. Od njegovih šolskih knjig je najbolj znana »Fizika za nižje razrede srednjih šol«, ki je izšla l. 1883.

Andrej Senekovič je bil v svoji stroki jako zmožen. Bil je pa tudi dober pedagog, strog, toda pravičen.

Izdal je več slovenskih srednješolskih učnih knjig.

Dolgo vrsto let je bil ljudskošolski nadzornik, in sicer najprej za radovljiški okraj. Bil je vsikdar korekten uradnik, vendar pa svoje narodnosti ni nikdar skrival.

Za njegove zasluge kot šolnik je bil imenovan za vladenega svetnika.

Zaupanje njegovih sometščanov ga je poklicalo leta 1892 v občinski svet. Občinski svetnik je ostal do leta 1906. Bil je dolgo vrsto let marljiv poročevalec v finančnem odseku ter je deloval zlasti v odseku za mestno plinarno in pozneje v odseku za mestno elektrarno.

Po svoji upokojitvi leta 1907 je postal ravnatelj Društva plinarne, ko je prešla plinarna v mestno last, pa njen komercialni vodja, kar je ostal do leta 1922.

Bil je tudi več let predsednik kuratorija višje dekliške šole, za katere ustanovitev si je pridobil velikih zaslug.

Po svoji upokojitvi se je posvetil z veliko vnemo narodnoobrambnemu delu. Že l. 1907 je bil izvoljen prvič za prvomestnika CMD, kar je ostal celih 20 let, do svoje smrti.

ŽALNA SEJA VODSTVA CMD.

Pod predsedstvom ge. Franje Tavčarjeve se je vršila včeraj popoldne žalna seja vodstva CMD. V vznešenih besedah se je spominjala ga. Tavčarjeva zaslug blagopokojnika za CMD in za naše narodno obrambno delo. G. notar Hugovernik je nato stavil primerne predloge za počastitev spomina zaslužnega prvomestnika.

POKRAJINSKI ODBOR JUGOSLOVENSKE MATICE

pozivlje svoje ljubljanske odbornike in članstvo, da se polnoštevilno udeleže pogreba odličnega narodnega borca in šolnika, prvomestnika CMD, g. Andreja Senekoviča.

Tudi vlagatelje Ljubljanske posojilnice treba rešiti?

Mnogo se govori o potrebi zaščite vlagateljev Slavenske banke in sam minister dr. Krajač je izrekel v tem oziru nad vse hvalevredne besede in tudi z dejanji dokazal svojo dobro voljo.

Toda rešiti ni samo interesov vlagateljev Slavenske banke, temveč tudi onih Ljubljanske ali takozvane Peskove posojilnice. In ti slednji so zaščite in pomoči še zlasti potrebni, a tudi do nje vseskozi upravičeni.

Zakaj ti vlagatelji so skoraj brez izjeme sami mali ljudje. Vse njih vloge so plod težkega dela in požrtvovalnega štedenja. Pri ogromni večini so to prihranki za starost. So med njimi ameriški izseljenci, državni nižji uradniki in posli in vsi to so postali žrtve Peskovega zavoda in brezbrižnosti državnega nadzorstva. Več ko leto dni se je že po Ljubljani govorilo o nesolidnem gospodarstvu Ljubljanske posojilnice, več ko leto dni so vedeli že vsi naši denarni krogi, da tako mal zavod kakor je Ljubljanska posojilnica, ne more vzdržati tako velike režije. A vseeno se ni nič storilo, da se nesreča omeji.

Tudi ni bilo prav, da se je dovolil naslov »Ljubljanska posojilnica«. Med narodom, zlasti pa med izseljenci, velja kot ljubljanska posojilnica vedno le Mestna hranilnica. Tudi to je morala državna oblast vedeti in zato ne dovoliti imena, ki more ljudi zavesti v izgubo.

Na vse zadnje pa bi bila državna oblast tudi dolžna bolj paziti, komu da koncesijo za posojilnico. Tu ne zadostuje niti osebno poštenje, temveč treba je gledati tudi na kapitalno moč koncesionarjev, ker kdo povrne vlagateljem denar, če zadene posojilnico nesreča ali če se stvari razvijajo drugače, kakor so si koncesionarji zamislili.

Iz vseh teh vzrokov mislimo, da je vlada dolžna, da nekaj stori tudi za vlagatelje Peskove hranilnice. Zlasti še, ko so to samo mali ljudje, ki so zaščite najbolj potrebni.

Pa tudi vlagatelji sami naj se pobrigajo za svoje interese in naj store potrebne korake v svrho zaščite svojega denarja, svojih težko zasluženih prihrankov.

Politične vesti.

= **Zborovanje radikalov v Zagrebu.** Mestni odbor NRS v Zagrebu je za nedeljo 17. t. m. povabil v Zagreb predstavnike radikalnih organizacij na Hrvatskem. Vabljeni so bili tudi Slovenci. Udeležba je bila velika. Zastopanih je bilo 125 organizacij po 149 predstavnikih. Od Slovencev so bili navzoči dr. Ravnihar, dr. Zupanič, Dežman, dr. Flego (Laško), Medved (Kamnik). Zborovanju je predsedoval predsednik mestnega odbora in bivši ban **Antun Mihalović.** Na zborovanju sta burno aklamirana govorila tudi dr. Zupanič in dr. Ravnihar. Po referatih dr. Grbe, Franića in Beka je bila sprejeta resolucija, s katero se članom priporoča poglobitev organizacije in intenzivnejše delovanje z zborovanji in predavanji; notranje spore naj eventuelno reši avtoritativno Glavni odbor; volilnih kompromisov ni priporočati, v slučaju vladne koalicije je zaščititi člane radikalne stranke pred preganjanjem s strani koalirane stranke. Resolucija končno priporoča ustanovitev radikalnega dnevnika ter izgraditev tajniške pisarne v Beogradu, tako da bodo v tajništvu zastopniki iz vseh pokrajin. Resolucije se predlože Glavnemu odboru, predsedniku stranke N. Pašiću in predsedniku vlade Uzunoviću.

= **Po obnovi vlade RR.** Kakor poročajo listi, je bila politična javnost vsled obnove stare vlade presenečena. Najbolj ljuti so radićevci, a tudi drugi ne morejo prikrivati svoje jeze, ker ni kriza končala tako, kakor so pričakovali. Esdeesarji in drugi govore zlasti, da se je izkazal St. Radić kot boljši taktik od radikalov. Ta poklon delajo St. Radiću seveda samo zato, da bi povečali nasprotja med. St. Radićem in radikali. Pravijo, da je hotel Uzunović »oceniti« St. Radića, a ga je »ocenil« Radić, ko je spoznal njegovo namero. Splošno pa se trdi, da ne bo nova vlada dolgo na krmilu, temveč da izbruhne v kratkem nova kriza in da se potem razširi vladna koalicija.

= **Ali vstopi SLS v vlado?** To je danes centralno politično vprašanje. Z ene strani se poudarja, da je vstop SLS v vlado že sklenjena stvar, dočim se na drugi, zlasti s strani slovenske SDS slika vstop SLS v vlado kot nemogoč. Z radićevske strani se govori, da so pogoji za vstop SLS v vlado zelo težki in da bo tudi ona morala »kapitulirati«. Na drugi strani pa se to odločno zanika in se trdi, da bo SLS zahtevala, da ima v Sloveniji merodajen vpliv in da bo v Sloveniji vladala, če pride v vlado. Končno se zatrjuje, da dobi SLS dvoje ministrstev in sicer bi postal minister za šume in rude inž. Dušan Sernec, dočim drugo ministrstvo še ni določeno. — Vstop SLS v vlado žele predvsem radikali in sicer vse skupine. Vsaka skupina misli, da okrepi svoje stališče, če se more opirati na pomoč SLS. Predvsem pa upajo, da bi bili potem od St. Radića bolj neodvisni. Tudi se računa s tem, da tvori Korošec najboljši most k ožji opoziciji. — Zatrjuje se tudi to, da bi imela SLS vstopiti v vlado zato, da se izvrši drugo leto kronanje kralja Aleksandra.

= **Ljuba Davidović o rešitvi krize.** Vodja Demokratske zajednice, g. Ljuba Davidović, je dal o zadnji rešitvi krize to izjavo: »Dejal sem že, da je tak način rešitve krize nedopustna šala i z državo i z Narodno skupščino. Vlada je ostala na podlagi istega sporazuma in ista, pa čeprav tekom poldrugega leta ni izvršila nobene dobre stvari. Proračun od 13 milijard strašno tlači od revščine pritisnjen narod. Nasilne občinske volitve pa so pokazale, da sporazumna vlada radikalov in radićevcev ni velik prijatelj niti zakona niti zakonitosti. Zakon o tisku pa tudi niti najmanje ne priča o svobodo ljubju obeh koaliranih strank. Če je današnja vlada ostala, da nadaljuje v tej smeri, potem se narod od nje ne more nič dobrega nadejati. Nekoliko dni se je govorilo o novi vladi, po njeni demisiji pa ni bila niti javnost in niti Narodna skupščina z niti enim komunikejem obveščena o njenem poteku. Če je večina v Narodni skupščini nesposobna, da protestira proti takemu ponižanju Narodne skupščine, potem mora njeno vlogo prevzeti manjšina. Če nihče noče čuvati ugleda Narodne skupščine, potem mora to storiti ona sama. Ona mora že enkrat postati kontrola nad delom vlade, ne pa biti njena služabnica.«

= **Francoska radikalna stranka zahteva črtanje vojnih dolgov.** Prejšnji teden se je vršilo v Bordeauxu glavno zborovanje francoske radikalne stranke, ki je vzbudilo mnogo zanimanja med francoskimi političnimi krogi, ker se je pričakovalo, da pride na zborovanju do ostrih diferenc, ki so pa izostale. Kar je zasluga spretnega strankinega vodstva. Dnevni red je bil sprejet z ogromno večino, istotako zaupnica Herriotu. Radikalna stranka izraža stremljenje za sodelovanje vseh levih strank. Za novega predsednika je bil s 446 od 514 glasov izvoljen Maurice Sarrault. Posebno važen je sklep stranke, ki zahteva za Francijo posebne ugodnosti v konvenciji o dolgovih z Washingtonom. K Caillaux sledeče: »Ako Francija ne ratificira konvencije o dolgovih, ne bomo mogli stabilizirati franka, kajti potem ne dobimo nikakih inozemskih kreditov. Računati pa moramo tudi z Anglijo, ki nam je že večkrat predlagala, naj zbrišemo z gobo ves račun o dolgovih. Mi pa smo smatrali za boljše okupirati Porurje. **Zbrišimo z gobo** vse vojne dolgove! Moje mnenje je, da more rešiti nas in vso Evropo le politika brisalne gobe. To je tudi moja politika. Izplačilo takih bogastev, kot jih zahteva pogodba o dolgovih, je popolnoma nemogoče in možno kvečjemu za ona ljudstva, ki eksportirajo, ne pa za ona ljudstva, ki jih zapirajo njihove meje.« Približno enako kakor Caillaux, so se izjavili tudi ostali govorniki radikalne stranke.

= **Trocki in Zinovjev sta se udala.** Kakor sporočajo, sta imela Trocki in Zinovjev na neki skupščini v političnem biroju govore, v katerih sta izjavila, da spoznata zmote svojega dosedanjega prerekanja, ki je vzbudilo v zadnjem času toliko pozornosti.

= **Krasin pri Chamberlainu.** Prejšnji teden je posetil ruski poslanik v Londonu Krasin angleškega zunanjega ministra Chamberlaina. Pri tej priliki ni stavil Chamberlainu nobenega pogoja, nego se je le omejil na to, da razjasni sedanje stanje rusko-angleških odnošajev in da načne vprašanje kreditov, potrebnih za razvoj ruske industrije. Chamberlain je pripomnil, da je izboljšanje rusko angleških odnošajev nemogoče, dokler ne preneha Rusija s protiangleško propagando ter je dodal, da so krediti Rusije odvisni od regulacije ruskega dolga Angliji in plačila odškodnine onim angleškim državljanom, katerih imetja so v Rusiji konfiscirana.

= **Angleška rudarska stavka** stopa po vsej priliki v odločilno fazo. Izvrševalni odbor stavkujočih je izdal poseben oglas na rudarje, v katerem napoveduje še stopnjevanje boja. Njegove grožnje pa niso napravile na meščansko javnost prav nobenega vtisa. Tako piše »Daily Telegraph«: Histeričen program, brezumno prizadevanje in na vrh vseh koncev sama brezupnost. »Daily Mail: Smešne grožnje komunistov iz Moskve. »Daily Express«: Prazno bahanje, ki bo vzelo redarjem vse simpatije javnosti. »Daily News«: Samokres, ki ni nabit. In tako dalje. Iz tega se vidi, da so lastniki premogovnikov o svoji zmagi prepričani in da so danes še neprimerno manj voljni popustiti ko preje. Zato pa je tudi razumljivo, če med rudarji ogorčenje vedno bolj raste in da se množe poročila o krvavih spopadih med rudarji in delavoljnimi delavci, oziroma policijo. Zlasti težki spopadi so bili v rudnikih v grofiji Glamorgan, kjer je policija na rudarje streljala. Več oseb je bilo težko ranjenih, a tudi mnogo policistov je bilo ranjenih.

= **Asquith odstopil.** Asquith je poslal pismo upravnemu odboru liberalne stranke, v katerem javlja svoj odstop od strankinega vodstva.

BELEŽKE.

»Slovenec« je nehal razpravljati o kosmati vesti in začel razpravo o polomijah. Pa nima tudi tu prav nič več sreče. Samo kratko pripombo o tem. Če že »Slovenec« razpravlja o polomijah, potem ga vprašamo, kam uvršča svoj nedeljski uvodnik?

Če ni »Slovencu« naše vprašanje dovolj jasno, potem smo prav radi pripravljeni povedati kaj več.

KROKODILOVE SOLZE »JUTRA«.

Današnji »Jutrov« uvodnik je zopet enkrat uprav rekordno originalen. List najbolj fanatičnih centralistov joče namreč za avtonomijo, ki da jo je SLS zaigrala. In tudi Radićev debacle gre »Jutru« k srcu. V resnici več ko ganljivo, da centralisti jokajo za izgubljeno avtonomijo.

Ampak občudovanje zasluži naivnost »Jutra«, ko misli, da bo s takimi krokodilovimi solzami prevarilo svet.

Ne, gospodje! Gorje avtonomiji, če bi se esdeesarji borili za njo. Dobili bi potem čisto gerentsko avtonomijo!

CENA ZEMLJE PADA.

Novosadska »Zastava«, organ radikalne stranke priobčuje sledečo notico: Cene zemlje še vedno pada. Tako je bilo te dni v Somboru prodano na javni dražbi posestvo v obsegu 100 juter, skupno z zelenjavo in vsemi investicijami za ceno 370.000 Din. Prejšnji lastnik je kupil posestvo pred dvemi leti za 1,250.000 Din brez investicij. Medtem so državni davki vedno večji in večji!

Spectator:

Pripombe.

Šesta obletnica koroškega plebiscita, ki so jo v Celovcu praznovali v obliki adekvatne »Abstimmungsfeier«, je v marsičem karakteristična za položaj slovenskega naroda. Predvsem bi hotel ugotoviti, da so naši vodilni krogi zapisali ves narod prav nevarnemu dualizmu »shvačanja« metode in cilja: tako v politiki kakor tudi v ostalih panogah javnega življenja. Slehernemu slovenskemu inteligentu menda ni treba posebej sporočiti, da srbski in hrvatski narod za aspiracije Maistrovih častilcev nima posebnega zmisla. To, kar se govori in piše pri nas ob plebiscitnih obletnicah, ni nič drugega nego izraz političnega romanticizma, sličen osamljenim hrvatskim zahtevam po samostojnem hrvatskem kraljestvu v dobi, ko je zgodovina pomedla z najmogočnejšimi monarhijami. Bistvo dualizma, ki sem ga pravkar omenil, je: miroljubnost in nacionalistična borbenost v vzročni zvezi. Je namreč konec logike, če naglašamo ob vsaki priliki svoja slovanska stremljenja po mirni rešitvi vseh konfliktov in če istočasno »grozimo« 70milijonskemu narodu, da bomo prišli s svojimi konjiči »Zilo pit«.

Zavedati se je treba, da sta hrvatski in zlasti srbski narod glede koroškega vprašanja le malo interesirana. Gospa sveta ni Kosovo polje in skoraj ne more postati, ker manjkajo tudi gospodarski pogoji za to.

Jasno pa je tudi, da na Koroškem vprašanju ni zainteresirana samo Velika Nemčija, temveč tudi Italija. S tem pa dobi odločilno besedo diplomacija. Za našo diplomacijo — ki je še vedno pretežno srbska — ne more biti koroško vprašanje prvo vprašanje in Srbi so kljub vsemu svojemu frankofilstvu mnogo predobri diplomati, da bi zaradi ene same slovenske sentimentalnosti dopustili prelom z nemškim severom.

Z vsemi temi dejstvi je treba računati, zlasti pa bi morali s tem računati oni, ki zastrupljajo mladino z idejo neke utopistične revanše.

To igračkanje se mora nehati, ali pa doživimo še novo katastrofo.

*

Slovenska javnost si mora biti na jasnem, da pomeni vsako razvijanje teritorialnih problemov ravno za naš narod veliko nevarnost. Če zahtevamo od Nemcev, Madžarov in Bolgarov iskreno priznanje stanja, ki je bilo finalizirano v Versaillesu, St. Germainu, Trianonu in Neuilly-u, potem mora biti naša volja, ohraniti to stanje ne glede na naše intimne želje, nedvomljiva in jasna. Teritorialnih sprememb si v jugovzhodni Evropi (kar velja tudi za vso Evropo) ne smemo želeti, ker bi se slične skomine — da-li upravičeno ali neupravičeno, o tem nočem razpravljati — pojavile tudi pri tistih, čijih razlastitev je prinesla malim narodom nacionalne države. Koroška je nekaka Alzaško-Lotarinška. Čeprav je deloma slovenska pokrajina, jo moramo prepuščati Avstriji (oziroma Veliki Nemčiji), ker tako zahteva dinamika ravnotežja v razmerju med Germani in Slovani. Alzaško-Lotarinška je povečini nemška dežela, toda z njo stoji in pade prestiž Francije, zato so se Nemci morali odreči Alzaško-Lotarinški za vse čase. Pa vzemimo Gornjo Šlezijo, ki se je plebiscitarno izrekla za Poljsko. V tej pokrajini je več kot polovica prebivalstva nemške narodnosti in na njej je slonela sila nemške metalurgične industrije. Po teoriji, ki jo naglašajo naši inteligenčni krogi glede Koroške, bi imela Nemčija pravico do spremembe teritorialnega stanja v »Ostmarki«. Toda to bi pomenilo odvzeti Poljakom vir ekonomskega blagostanja.

Iz pričujočih pripomb torej sledi, da se da diplomatičnim potom še tu in tam nekaj rešiti. Z nasiljem pa ničesar! Evropske države so medseboj tako prepletene z vojaškimi pakti kakor l. 1913 in kam to vodi, smo gledali v letih 1914 do 1918. Treba je vedeti, da odslej v Evropi regionalnega vojskovanja ne more več biti. Balkanska vojna leta 1912 je bila zadnja vojna, ki je ostala lokalizirana na sorazmerno malem teritoriju. Nova alternativa je: splošni mir; in v tem slučaju moramo po vsej Evropi priznavati s t a b i l n e m e j e današnjega stanja; ali pa splošna vojna, kaos, gospodarska propast in konec evropske kulture in civilizacije. Pravičnih mej v zmislu narodnih zahtev tudi mnogi drugi narodi nimajo, navzlic temu pa se ne udajajo utopijam. Ravno zaradi tega pa stopa manjšinsko vprašanje vedno bolj v ospredje. In zato kličemo: Več realnosti! To je klic sedanjosti.

Vladni komisar za deložirance.

Ni bolj žalostne slike, kakor je slika deložiranih rodbin pred šentpetersko vojašnico. Ko je bil na magistratu še gerentski svet, se je v časopisju skoraj vsak dan opozarjalo na te deložirance. Toda nič se ni ukrenilo, da se ta socialen škandal neha in da se spravi te nesrečne ljudi vsaj za silo pod streho.

Ker smo smatrali za svojo dolžnost, da kot neodvisen list nastopimo tudi za te nesrečne šotornike ob šentpeterskem zidu, smo se na merodajnem mestu informirali o sedanjem stanju stvari in z veseljem moremo poročati, da se je **vladni komisar g. Mencinger** z vso vnemo zavzel za deložirance in da bo to nujno vprašanje v najkrajšem času odstavljeno z dnevnega reda.

Na inicijativo vladnega komisarja mesta Ljubljane gospoda dr. Mencingerja se je namreč vršil dne 14. t. m. popoldne ogled na licu mesta pred šentpetersko vojašnico. Komisija se je vršila pod osebnim vodstvom g. vladnega komisarja ter so bili navzoči načelniki posameznih magistratnih uradov. Na licu mesta se je ugotovil položaj deložirancev, pri čemur se je dognalo, da so skoraj vsi stanovali izven Ljubljane, največ v občini Moste, odkoder so se preselili na prostor pred šentpetersko vojašnico. Pri enem se je celo ugotovilo, da se je preselil na ta prostor po navodilu župana v Mostah. Dotična stranka je stanovala preje v občini Moste in tudi ni pristojna v mesto Ljubljana. Tako postopanje županstva, ako odgovarja resnici izjava stranke, je nerazumljivo, saj vendar mesto Ljubljana ne more preskrbeti niti svojih deložirancev, kako šele deložirancev iz drugih občin. V tem oziru bi moralo policijsko ravnateljstvo ukreniti potrebno, ker drugače bomo imeli v Ljubljani cele naselbine deložirancev iz drugih občin, vsa jeza pa bo obrnjena edino proti magistratu v Ljubljani. Vladni komisar je na licu mesta odredil najpotrebnejše, da se čimpreje odpomore bedi onih deložirancev, za katere mora občina skrbeti. Na podlagi teh odredb je upati, da bodo najpotrebnejši prišli še pred zimo pod streho. Isto velja tudi za ostale deložirance po mestu, katerim se hoče posvetiti vso pozornost, kolikor bo mogoče občini.

G. komisar je odredil, da se takoj postavijo zasilne barake, da pridejo deložiranci vsaj za pvo silo pod streho. Razpis o oddaji del za zgradbo obeh barak je bil priobčen že v našem včerajšnjem listu.

Delo vladnega komisarja se hvali samo in zato mislimo, da ni potreben noben dostavek.

KONGRES NARODNEGA ŽENSKEGA SAVEZA V KRALJEVINI SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV

bo 25., 26. in 27. oktobra t. l. **na Bledu v hotelu Toplice.** Poleg doslej prijavljenih delegatinj (180) iz vseh krajev naše države, od Ohrida do Maribora, se udeležita kongresa tudi predsednica Internacionalnega Ženskega Saveza, Lady Aberdeen in glavna tajnica van Eeghen.

Dnevni red kongresa: 1. dan, 25. oktobra: začetek ob 10. in pol dopoldne. 1. Otvoritev. 2. Svečana seja na čast **Lady Aberdeen.** 3. Izvolitev zapisnikaric, komisije za pregled mandatov in overovateljic zapisnika. Isti dan popoldne od 16.: predavanje Andje **Ivanićke** o luksusu in varčevanju, z debato. Zvečer čajanka s koncertnim delom, ki ga izvajajo gospe Dana **Koblarjeva**, Pavla **Lovšetova** in Cirila **Škerlj-Medvedova.**

2. dan, začetek ob 10. in pol, predavanje Milene**Petrovićeve** »Mir in Podmladek Rdečega križa« v francoskem jeziku. Popoldne ob 17. predavanje Alojzije **Štebijeve** o poglobitvi dela v ženskih društvih, z debato. — Zvečer predavanje Danice **Bedekovićeve** o boju proti prostituciji, z debato.

3. dan, začetek ob 9. dopoldne: 1. Poročilo uprave. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Poročilo komisije za pregled mandatov. 4. Načelno vprašanje o zaščiti ugleda žen, javnih delavk in domačih organizacij. Isti dan popoldne, začetek ob 15. in pol: 1. Dopolnitev pravil. 2. Predlogi za delo Saveza v bodoči poslovni dobi. 3. Čitanje in overitev zapisnika. 4. Eventualnosti.

Za udeleženke kongresa je dovoljena četrtinska vožnja za vse osebne in brze vlake. Društva naj izdajo delegatinjam in gostom legitimacije za vožnjo z navedbo številke rešenja ministra saobračaja. Učiteljicam in profesorkam ter otroškim vrtnaricam je dovolil minister prosvete dopust od 22. do 30. oktobra, ako se udeleže kongresa. Na kongres so vabljena vsa ženska društva, tudi če niso včlanjena v Savezu. Prosimo društva nečlane da se priglase zanesljivo do 21. oktobra na naslov: A. Štebi, Rožna dolina, c. X./6, pošta Vič pri Ljubljani, in naj navedejo število udeleženk. Celodnevna oskrba s stanovanjem na Bledu velja 75 Din na dan. Članice ljubljanskih ženskih društev naj se zglase v četrtek, 21. oktobra ob 4. popoldne v prostorih Splošnega ženskega društva na Rimski cesti, kjer dobe vse informacije, ako jih žele.

Primorsko.

Ukinitev otroških vrtcev.

Po okupaciji Julijske krajine je italijanska vlada ukinila vse slovenske in hrvatske otroške vrtce. Po daljših prošnjah je končno dovolila, da sme šolsko društvo v Trstu otvoriti šest otroških vrtcev. Prejšnje leto je šolska oblast ukinila dva otroška vrtca, letos pa zopet dva, tako, da obstojita v celem še dva otroška vrtca.

Beneškim Slovencem plenijo molitvenike.

Pred kratkim časom so Italijani preprečili beneškim Slovencem romanje na Brezje. Sedaj pa prihajajo še žalostneše vesti o teh naših bratih, ki so že več kot pol stoletja pod italijanskim jarmom. Nikoli niso imeli svojih šol in so čuli svoj jezik kvečjemu le s prižnice. Kljub temu so ohranili svoj slovenski jezik in tudi najmlajši rod govori po večini še vedno slovenski. Med temi Slovenci je razširjen molitvenik, ki ga nalašč zanje izdaja katoliška tiskarna v Gorici. Toda ti molitveniki so postali trn v peti italijanskih oblasti. Ob nedeljah ustavljajo karabinjeri ljudi na cesti in jim jemljejo slovenske molitvenike. Da, spozabijo se celo tako daleč, da jim segajo v žepe. Takih slučajev je bilo že mnogo ter je ljudstvo zelo vznemirjeno.

Naš jezik in naše petje prepovedano.

V Čepovanu na Goriškem imajo brigadirja, ki ne dovoli, da se v gostilni v njegovi navzočnosti govori slovenski. V Dobrovi, v zapadnih Brdih, pa so odvzeli gostilničarju Pušnarju koncesijo, ker so se v njegovi gostilni pele slovenske pesmi.

Prosveta.

Intimni operni večeri v ljubljanskem Narodnem gledališču. Pod tem naslovom namerava uprava Narodnega gledališča vprizoriti v teku sezone serijo večerov, kateri bi bili posvečeni kultu intimne, takorekoč komorne operne umetnosti. Proizvajala se bodo dela, ki so sicer namenjena odru, katerih oblika pa predstavlja vendar nenavaden tip. — Na programu so sledeča dela: Pergolesi: La serva padrona (Služkinja — gospodinja); Janaček: Zapisnik zmizelého (Dnevnik izginolega); Stravinski: L'historie d'un soldat (Povest vojaka). Več melodramskih recitacij z godbo Fibicha, R. Straussa itd. ter končno ciklična predavanja pesmi. — Prvi večer bo v sredo 27. t. m. na predvečer praznika osvobojenja bratskega češkega naroda. Na programu je Janačkov ciklus »Zapisnik zmizelého«, ki je izšel leta 1922 ter se izvaja sedaj prvič v naši državi. O njega postanku in o delu sploh spregovorimo v kratkem. Izvajajo ga gospa Thierry-Kavčnikova, ga Žaludova, ga Poličeva, gna Potučkova, ter gg. Knittl in Balatka. Na to velezanimivo prireditev opozarjamo že danes. Da bo dostop mogoč vsakomur, je uprava odredila za to prireditev izredno nizke cene.

Vijolenski koncert slovečega virtuoza g. Saša Popova. Kakor že javljeno se v vrši v petek, dne 22. oktobra v ljubljanskem dramskem gledališču koncert vijolinskega virtuoza g. Saša Popova, ki je dosegel pri svojem prvem nastopu v lanski jeseni v Ljubljani naravnost presenetljiv uspeh. Za petkov koncert, to je drugi njegov koncert v Ljubljani si je izbral umetnih sledeči spored: Brams: Sonata v A-duru Chausson: Pesem opus 25, Rahmaninov: Polichinelle, Schulz Evler: Arabeske na teme in varijacije Straussovega valčka: Na lepi, modri Donavi. Obe te dve skladbi igra na klavirju spremljevalec virtuoza Popova g. Fred Grone. V drugem delu koncerta pa igra g. Popov sledeče skladbe: Falla: Yota Debussy: En bateau in Respighi: Gregorijanski koncert. Cene za ta koncert so navadne dramske. Začetek točno ob 20. uri v dramskem gledališču. Predprodaja vstopnic od danes naprej pri dnevni blagajni v operi.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Repertoar:

Torek, 19. oktobra, ob 20. uri: »Veronika Deseniška«. — Red A.

KRATKE VESTI.

Češkoslovaška železna industrija je dobila brzojaven poziv, da vstopi v zapadno-evropski železni kartel.

Francosko amortizacijsko posojilo v znesku 3 milijard frankov je bilo takoj prvi dan močno prepodpisano.

Nemčija je omejila izvoz premoga, ker se opaža na svetovnem trgu pomanjkanje premoga.

Na španskega kralja in na Primo de Rivero je pripravljalo pet španskih anarhistov atentat, ki pa je bil v zadnjem hipu preprečen in atentatorji aretirani.

IZ LJUBLJANE V LONDON.

(Dalje.)

Muzej obsega 12 raznih panog, izmed katerih so najimenitnejše zbirke antične skulpture, prvih tiskanih knjig, knjižnih vezb, rokopisov in pisem; dosedaj še neenaka zbirka starin: grških, rimskih, egiptovskih, skandinavskih, britanskih itd. V njem se nahaja tudi sijajen etnologični muzej in največja knjižnica na svetu, ki obsega preko dva milijona knjig in preko 60.000 rokopisov. Letni prirastek knjig znaša okroglo 45.000. Poleg tega pa obsega tudi edino zbirko novcev, znamk, zlatih ornamentov, stekla itd. — Z eno besedo: njegovo bogastvo je neprecenljivo in dasi smo letali okoli vse dopoldne, nam ni bilo mogoče prehoditi vseh soban. Ni čuda, da letno obišče muzej preko dva miljona ljudi, pri tem pa niso všteti oni, ki zahajajo v čitalnico in teh tudi ni majhno število.

(Dalje prih.)

Na kosilo so nas prijazno povabile londonske katoliške organizacije in za popoldne je napovedan izlet v Windsor

V dobri uri nas »chairabank« (avtobus) pripelje v to mesto, ki je približno 30 km oddaljeno od Londona in šteje 15.000 prebivalcev. Po običajni čajanki nas naš gostitelj popelje v starodavno Eton School. Do šeste ure imajo namreč dijaki — v tej šoli so do 4. šole — čas, ki jim je odmerjen za sport. Ko se bliža omenjena ura, začno v skupinah prihajati na dvorišče, da se vsek zglasi pri svojem razredniku. Nas posebno zanima njih noša, to je cilinder in frak. Čudno je videti enajstletne fantiče v fraku, a tako so se nosili njih predniki in tako se nosijo oni, ker je Anglež konservativen.

Po tej ceremoniji pa na ogled gradu, ki služi danes, ko je bil z velikanskimi stroški restavriran, kot poletno bivališče kralja. Energični koraki straže z visokim, črno žimnatim klobukom in rdečo bluzo ter zastava na stolpu nam pričajo, da se nahaja kralj v gradu. Zato je dovoljen vstop samo v prvi del gradu.

Ves grad je namreč po okroglem stolpu razdeljen v dva dela in v enem izmed teh biva kralj. — Sezidal ga je že kralj Viljem Osvoboditelj (1356—1373). V spredajem delu gradu je zlasti znamenita kapela sv. Jurija, iz katere vodi podzemeljski hodnik v mavzolej, ki pa je danes tudi pretvorjen v kapelo. V tem mavzoleju počivajo prvi angleški kralji.

Splošen vtis gradu je kaj veličasten, zlasti pa pogled na te ogromne zidove iz belega neobdelanega kamna in pa pogled na ogromne parke (veliki meri 720 ha, mali 20 ha), v katerih je vse tako sijajno urejeno, da ni niti ena travica večja od druge. Le žalibog, da smo morali prehitro oditi, da se do dobra odpočijemo za naslednji dan, ko sta na programu dva velika muzeja Victoria and Albert Museum in National History Museum.

Prvi je bil ustanovljen leta 1852 in se danes nahaja v krasnem poslopju. Obsega devet oddelkov arhitekture in skulpture; tu sta nas prijetno presenetila dva kipa našega Meštrovića, katerega smo pozneje še parkrat srečali. Dalje oddelek keramike, rezbarij, ilustracij, kovinskih izdelkov, slik, lesorezov, tekstilnih izdelkov, knjig in oddelek, ki nam jasno kaže razvoj prometnih sredstev.

Drugega so odprli leta 1881 z namenom, da sprejme predmete, ki se tičejo zgodovine narave in ki so se do tedaj nahajali v Britskem muzeju. Danes je ta muzej mogoče največja prirodoslovna zbirka sploh. Od malega črvička pa do največjega kita, od najmanjše travice pa do dreves, ki merijo po par metrov v premeru, vse je tu zbrano.

Tu sem opazil tudi par razredov ljudskošolskih otrok z zvezki v rokah, kako jim učitelj ob posameznih primerih razlaga prirodopis. Sploh sem na več krajih videl, da Londončani precej uporabljajo svoje kulturno bogastvo in da se tako ljudske kakor srednje šole poslužujejo nazornega pouka.

Popoldne zopet neizogibna čajanka gostoljubnih Londončanov in dan je bil pri kraju. Naslednji dan pa nas je prijazno povabilo zaneslo v 30 km od Londona oddaljeni Hendon, kjer smo na letališču gledali velike aeroplanske parade.

Podzemske železnice, ki peljejo v to smer, so bile ta dan natrpane ljudi. Po približno polurni vožnji izstopimo v Hendonu. Dasi je bila napovedana otvoritev šele ob pol ene, je bilo že ob 11. uri zbrano vse polno ljudstva. Nepregledno je bilo število avtomobilov, ki služijo praktičnim Angležem obenem kot sedeži. Navzočih je bilo zlasti veliko število Japoncev, ker je bil napovedan prihod japonskega princa.

Tu sem šele spoznal pravo angleško hladnokrvnost. Dasi je solnce pripekalo na vso moč, so oni vendar vztrajali polnih sedem ur ali zleknjeni po travi, po svojih avtomobilih, po strehah avtomobilov in skoro da nepremično zrli v vratolomne vaje 200 aeroplanov. Kakor so poročali časopisi, je prisostvovalo tem defilacijam čez 100.000 ljudi in v naš denar preračunjeno so inkasirali ta dan približno 7 milijonov dinarjev. Poleg drugih raznih odličnosti so se udeležili teh vaj tudi angleški kralj in kraljica, španski kralj, že omenjeni japonski princ, indijski maharadža in mnogo drugih velikašev.

Nekako v sredi med ljudstvom je stala radio-postaja s štirimi ogromnimi ojačevalci, ki so od časa do časa naznanjali posamezne točke sporeda. Med sporedom pa so oddajali zabavne komade in nekako ob treh, ko je prišel kralj, se je od tu ven razlegala angleška himna.

Opazil sem namreč da Angleži zelo spoštujejo svojo himno. Na koncu vsake gledališke, varijetetne ali celo kino-predstave zaigra godba himno in navadno se še pokaže zastava ali pa kraljeva slika.

(Dalje prih.)

Dnevne vesti.

SV. BIROKRACIJ.

Pod tem naslovom piše petkova »Politika«: Včeraj sem videl zelo zanimiv akt: Sodišče beograjske občine vprašuje, kdo je to, Nikola Pašić? To ni morda šala. Pod številko 20.891 je poslal statistični oddelek beograjske občine ministru zunanjih zadev povsem resen akt, s katerim zahteva poleg ostalih obvestil, da se javi oddelku o g. Nikoli Pašiću, »ali je dotični podanik kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in drugo, ali je stalen nameščenec ali kontraktualen.«

Sedaj pa pride najlepše. Naši globokoumni diplomati v rumeni hiši so razmišljali deset dni, kaj naj odgovore. Desetega dne potem, ko so zadevo vsestransko premotrili, so dali lepo akt v drugo zalepko in udarili pečat. Pov. Br. 3562 (zaupno, strogo zaupno, se razume!) ter odposlali to težko vprašanje predsedniku vlade, da si g. Uzunović in njegovi ljudje ubijajo na njem glave.«

Tako »Politika«. Mogoče bi se tekom časa le dobile kake informacije o tem zagonetnem Nikoli Pašiću.

— **Ustanovitev poljedelskih zbornic.** Da se omogoči kontakt poljedelskega ministrstva s poljedelskimi krogi, se je pokazala potreba ustanovitve poljedelskih zbornic, kakoršne obstojajo v vseh kulturnih državah. Zato namerava ustanoviti poljedelsko ministrstvo, čim bodo potrebni krediti odobreni, poljedelske zbornice v vseh gospodarskih centrih.

— **Novi poslanik kraljevine SHS v Varšavi Ljuba Nešić** je včeraj dopoldne izročil predsedniku republike svoja poverilna pisma. Pri tej priliki izmenjani govori so bili zelo prisrčni. Naglašalo se je prijateljstvo med obema narodoma in njima skupna želja za uspešno sodelovanje. Po avdienci je Ljuba Nešić, pozdravljen od mnogobrojnega sveta, odšel na grob neznanega vojaka in tam položil venec.

— **General Wrangel v Zagrebu.** Včeraj dopoldne je dospel v Zagreb general Peter baron Wrangel. Na postaji so ga sprejeli zastopniki ruskega udruženja in ruske kolonije. Naš divizijski general mu je dal na razpolago avto, v katerem se je s svojim spremstvom odpeljal pozdravit poveljnika armije, poveljnika divizije in poveljnika mesta. Poseti so trajali od 8. do 4. Nato je general posetil rusko gimnazijo. Ob 2. popoldne je bil diné, ob 4. pa čajanka v ruskem domu. Ob 7. zvečer je rusko oficirsko udruženje priredilo generalu v »Grandhotelu« večerjo. Wrangel se vrne v Beograd, od tam pa odide v Belgijo, kjer bo v Bruslju pri nekem podjetju nastopil mesto inženjerja in ravnatelja.

— **Šolska predavanja o narodnih borcih.** Na predlog odbora za izvrševanje zakona o »zaslužnih za domovino« se bodo vršila povodom prenosa posmrtnih ostankov vojvode Putnika, Andre Niklića in ostalih na vseh osnovnih in srednjih šolah v državi predavanja o teh narodnih borcih.

— **Nov učni načrt za višje razrede srednjih šol.** V prosvetnem ministrstvu je bil kot znano izdelan nov učni načrt za nižje razrede srednjih šol. Sedaj je odredilo prosvetno ministrstvo, da se ima izdelati tudi učni načrt za višje razrede srednjih šol. Načrt bo izdelala posebna strokovna komisija, in sicer do začetka prihodnjega meseca.

— **Uniformiranje dijakov.** Na predlog ravnateljev beograjskih srednjih šol je sklenilo prosvetno ministrstvo, da uvede v kratkem v svrho boljše kontrole učencev izven šole za vse srednješolske dijake v državi uniforme. Če se uvede kompletna uniforma ali samo čepice, še ni določeno.

— **Skavtske organizacije na šolah zopet dovoljene.** Na zadevne predstavke je prosvetno ministrstvo skavtske organizacije na šolah zopet dovolilo, vendar pa morajo delovati župe in stegi zaenkrat samostojno, brez zveze z glavnima stanoma, dokler se ne reši znani spor.

— **Javne električne ure v Zagrebu.** Zagrebška mestna občina bo postavila na raznih krajih mesta javne električne ure, ki bodo zvezane s posebno kontrolo v mestni hranilnici odkader se bodo vsa kdan uravnavale

— **Narodna čitalnica v Celju** uprizori v nedeljo, dne 24. oktobra ob 8. uri zvečer v Narodnem domu F. S. Finžgarjevo ljudsko zgodbo v treh dejanjih »Veriga«. Ker je igra posneta iz našega domačega kmečkega življenja in je žela povsod največji uspeh, se Čitalnica nadeja čim večje udeležbe tudi iz bližuje celjske okolice. Čisti dobiček je namenjen spopolnitvi ljudske knjižnice.

— **Tobačna žetev v Hercegovini.** Kot poročajo iz Mostara je bila te dni končana v Hercegovini tobačna žetev. Rezultat je tako glede kvalitete kot kvantitete zelo povoljen.

— **Mednarodna konferenca dela.** Upravni svet mednarodnega urada dela je sklenil, da se otvori prihodnja mednarodna konferenca dela dne 25. t. m. v Ženevi.

— **Mednarodni letalski kongres,** ki se je vršil te dni v Rimu, je zaključen. Za predsednika je bil izvoljen francoski delegat grof de la Vale, v načelstvo pa med drugim Amundsen.

— **Nemško gledališče v Lodzu.** Po dolgem prizadevanju se je posrečilo nemški koloniji v Lodzu (Poljska) dobiti od oblasti dovoljenje za otvoritev nemškega gledališča v Lodzu. Gledališče se otvori še letos.

— **Telefonska zveza Praga—Oslo.** Iz Prage poročajo: Telefonska zveza Praga—Oslo je vzpostavljena. Pristojbina za navaden tri minute trajajoč pogovor znaša 75.60 Kč.

— **General Böhm-Ermoli težko obolel.** Komandant avstrijske vzhodne armade za časa svetovne vojne, general Böhm-Ermoli, ki dobiva od češkoslovaške države pokojnino, se je moral podvreči v praški divizijski vojaški bolnici težki operaciji.

— **Vsled redukcije duševno obolela.** V Split so privedli te dni neko Slovenko, reducirano poštno uradnico. Službovala je svoječasno v Ljubljani, nakar je bila premeščena v Split, kjer je bila pa reducirana. Nato je vstopila k nekemu županiku v okolici Splita v službo kot gospodinja. Ta posel ji pa ni ugajal in končno je postala živčno bolna, tako da jo je moral poslati župnik v spremstvu orožnikov na policijsko ravnateljstvo v Split, odkoder so jo poslali v pristojno občino.

— **Mednarodni kongres za biokemijo in biologijo zemlje** se vrši te dni v Pragi. Kongresa se udeleže najodličnejši strokovnjaki Evrope.

— **Nov kabel med Italijo in Južno Ameriko.** Te dni je bil vzpostavljen na novem telefonskem kablu, ki spaja San Pavlo in Južno Italijo, promet. Prvi brzojavi so bili poslani Mussoliniju.

— **Obligatoričen obisk šol v Rusiji.** Svet ljudskih komisarjev v Moskvi je odobril zakon o obligatnem obisku šol v Rusiji. Po tem zakonu so obvezani ne samo otroci, temveč tudi nepismeni odrasli, obiskovati šolo. Zakon je stopil takoj v veljavo v vseh krajih, kjer so na razpolago potrebni prostori za pouk. V krajih, kjer jih ni, se bodo takoj zgradila šolska poslapja. Računa se, da bo obiskovalo šolo, razven otrok, nad 30 milijonov odraslih.

— **Smrt vsled neprevidnosti.** Te dni so čakali v Sarajevu zjutraj ob 7., kot običajno, dijaki na vlak iz Ilidže. Ko je privozil vlak na postajo, so mu tekli iz razposajenosti nasproti in jeli skakati v vozove, še predno se je ustavil. Nenadoma se je začul bolesten krik in gledalcem se je nudil strašen prizor. Pred nekim vozom je ležal dijak Ratko Perić, pod vozom pa njegovi dve odrezani nogi in ena roka. Nepreviden mladenič je hotel skočiti v voz na napačni strani, kjer so bila vrata zaprta, zato je spodrsnil in padel pod kolesa. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je pa kmalu nato vsled prevelike izgube krvi umrl.

— **Eksplozija kitajskega parnika.** Iz Shanghai-ja poročajo, da je parnik »Kunagfung« eksplodiral. Pri tem je poginilo 1200 vojakov, večje število jih je bilo pa težje ali lažje poškodovanih.

— **Nezvestega moža ubila s sekiro.** Lazar Milosavljević, posestnik v bližini Kruševca je bil svoji ženi nezvest. Ko ga je stavila njegova žena Milija radi tega na odgovor ter zahtevala od njega, da prekine razmerje s svojo ljubico, ji je odvrnil, da bo spodil rajši njo iz hiše. To je ženo tako razljutilo, da je pograbila sekiro ter razbila svojemu nezvestemu možu črepinjo.. Nato pobegnila v gozd, kjer so jo pa že drugi dan izsledili orožniki. Pri zaslišanju je žena svoje dejanje odkrito priznala.

— **Generalni konzul Stepanović v Florenci.** Bivši generalni konzul v Trstu Stepanović, ki je izpraznil, kot smo svoječasno poročali, svojo uradno blagajno ter neznanokam pobegnil, se nahaja baje v Florenci. Naše oblasti so zahtevale njegovo izročitev. Uradno se ceni svota, ki jo je poneveril, na 1 milijon 550.000 lir.

— **Zopet mladoleten morilec.** V Bingenu ob Renu je zaklal še ne 18 let stari Viljem Conrad svojo 41-letno mačeho. Frkovec, ki je bil uslužben v neki vinski trgovini kot sluga, si je napil najpreje »korajže«, nakar je pričakal svojo mačeho na nekem hodniku ter jo umrtil s kuhinjskim nožem. Pri zaslišanju je svoje dejanje priznal te rpristavil cinično, da mu je dobro znano, da ne more biti obsojen kot mladoletni na več kot 10 let zapora.

— **Marija, poglavarica roparjev.** Iz Moskve poročajo: Apelacijsko sodišče gubernije Tjumen je potrdilo prvoinstančno sodbo, s katero so bili obsojeni 23-letna Marija Pieljanov in 6 njenih sokrivcev na smrt. S to sodbo je zaključena ena najbolj romantičnih karijer vseh časov. — Marija ima črn »bubikopf« ter izgleda kot kaka arabska kraso̧tica. Njeni tolpi je dokazanih 17 roparskih umorov, od katerih jih je izvršila lastnoročno najmanj pet. Dasi je tajila, je državno pravdništvo prepričano, da je število njenih žrtev mnogo večje, tako kot je priznala. V ročaju svojega samokresa je imela banditinja, tako kot se spodobi za damo, ki gleda na svoj eksterjer, čopek za pudranje. Marijo in 6 njenih tovarišev bodo ustrelili, dočim bo sedelo ostalih 31 roparjev od enega do desetih let. Marija je bila poglavarica roparske tolpe, ki je štela 47 glav. Bije med njimi edina ženska. Nad svojimi podaniki je vladala z železno roko. Prestopek zoper disciplino je plačal razboljnik z življenjem. To jo je obvarovalo tako se je bahala pred sodiščem, 6 let pred aretacijo. Od svojega 18. leta si je znala pridobiti ljubezen vsakega razbojnika (kar menda ni bilo preveč težko) ter je bila strah in groza vse gubernije. Z njo vred bo ustreljen 23-letni Boris Pijanov, ki je bil zadnji dve leti njen najdražji ljubček in pomagač.

— **Tolpa apašev streljala na drugo tolpo iz strojne puške.** V centru Chicaga je prišlo te dni do nezaslišanega incidenta med dvema apaškima tolpama. Člani ene tolpe so se izprehajali po trgu, medtem so otvorili člani druge tolpe nanje ogenj iz strojne puške. Pri sta bila dva apaška voditelja ubita. Kot nedolžna žrtev pa je padel neki advokat. Najbolj zanimivo pri celi stvari pa je, da policija ni dobila niti enega od lopovov v pest.

— **Aretacija delavcev v Italiji.** »Massagero« poroča iz Colonike, da je bilo aretiranih v okoliških rudnikih večje število delavcev, ker se sumi da so občevali z anarhistom Giovaninijem, ki je izvršil atentat na Mussolinija. Atentator se je baje tam mudil, predno je prišel v Rim. Tudi več gostilen, v katere so zahajali ti delavci, je bilo zaprtih.

— **Samomor obtoženca v sodni dvorani.** V Palermu se je vršila te dni obravnava proti nekemu Francozu Napoli-ju, obtoženemu radi poskušenega umora. Ker je sedal obtoženec neprestano državnemu pravdniku v besedo, ga je predsednik senata ostro opomnil, da naj molči. To je obtoženca tako razljutilo, da je jel iz vsega grla kričati ter se zaletel končno s tako silo z glavo v železne droge kletke, v kateri je bil, kot je to v Italiji običajno, zaprt, da si je razbil črepinjo ter obležal na mestu mrtev.

— **Smrtna kazen za poštne roparje.** Iz Washingtona poročajo: Generalni poštar je izjavil po seji kabineta, ki se je bavila z roparskim napadom na neki poštni avtomobil v Elisabethi (New-Yerscy), da se ne pripeti nikjer na svetu toliko roparskih napadov na pošto kot v Zedinjenih državah, vsled česar bo predlagal kongresu, da se uvede za roparske napade na pošto smrtna kazen.

— **Herculanum se izkoplje.** Kot poroča »Lavoro d' Italia« je sklenil Mussolini, da da mesto Herkulanum, ki je bilo, kot znano, hkratu z mestom Pompei zasuto, izkopati. V to svrho bo treba demolirati celo vas Resina. Mussolini je vse potrebno ukrenil.

— **Šest minut po razporoki se je poročil.** Ameriški gledališki igralec Milton Steam se je dal te dni razporočiti. Šesi minut po proglasitvi sodbe se je poročil s filmsko zvezdo Doris Cainon.

— **Ljudožrci so ga rešili.** Neki 16-letni mornariški učenec, ki so ga pozabili na otoku Borneo, je blodil 16 dni brez hrane po pragozdu. Iz strahu pred krokodili in kačami se ni upal spati. Tudi veliki mravljinci so ga zelo mučili. Končno ga je rešilo par divjakov, ki so znani kot nevarni ljudožrci. Deček je pripoveduje, da so ga ljudožrci zelo prijazno sprejeli ter spremili do prve bližnje naselbine belokožcev.

— **Prednica ženskega samostana okradena.** Med prestopanjem iz bosanskega vlaka na zagrebškega v Brodu na Savi je ukradel te dni neznan žepar prednici nekega ženskega samostana ročno torbico z 9000 Din.

— **Nekorektnosti pri upravi evangeljske cerkvene občine Pančevo.** Na podlagi neke ovadbe je bila izvršena te dni revizija knjig uprave protestantovske občine Pančevo. Ugotovilo se je, da manjkajo za 24.000 dinarjev pobotnice ter da ni izkazan izdatek 389.117 kron iz let 1922-23. Zadeva je bila izročena državnemu pravdništvu.

— **Maščevalec časti svoje sestre.** 20-letni Gaetano Borello iz Calabrije je odšel pred dvema letoma v Francijo na delo. Pred kratkim je izvedel, da je njegov rojak, trgovec Giovanni Bellino zapeljal njegovo sestro ter jo pustil na cedilu. Ne da bi dolgo premišljal, je sedel Gaetano na vlak ter se odpeljal domov. Priševši v svoje rojstno mesto, se je napotil naravnost vz trgovino zapeljivca njegove sestre. Bellino je stal baš na pragu ter se razgovarjal z nekim svojim znancem. Ne rekši niti besedice, je potegnil Borello samokres ter oddal na Bellina dva strela. Bellino je obležal na mestu mrtev, dočim se je Barello javil sam oblastim.

— **Tragična svatba.** V malem mestu na švicarsko-francoski meji v bližini Ženeve, se je nameraval te dni odpeljati profesor Berthelot, nečak znanega francoskega politika, pravkar k poroki, ko se je spomnil, da je pozabil izprazniti svojo lovsko dvocevko. Da bi preprečil nesrečo, se je povrnil v hišo. Ko je hotel izprazniti puško, je ravnal tako neprevidno, da se je izprožila. Strel je zadel profesorja v prvi. Hitro poklicani zdravnik je izjavil, da je vsako upanje da bi Bertholet ozdravil, odveč Profesor pa se je hotel kljub temu poročiti. Poklicali so duhovnika, ki je čakal v cerkvi na poroko. Duhovnik je prišel ter poročil ženina in nevesto ravno v zadnjem trenutku. Profesor je umrl v naročju svoje mlade soproge par minut po poroki.

— **Nevarna nočna zabava umobolnega.** V Bologni se je zaprl enega zadnjih večerov neki doktor v hipni blaznosti v svojo sobo ter pričel streljati na pasante na ulici. Razven tega je razstrelil kot izboren strelec vse žarnice v okolici, tako da je nastala na ulici popolna tema. Streljanje je trajalo več ur, dokler ni pošla umobolnemu municija, nakar je vdrla policija v njegovo stanovanje, ga zvezala in odvedla v blaznico. Ves čas, ko je umobolni streljal, je bila ulica od policije zaprta. Dasi je umobolni obstrelil samo neko žensko, je vladala v vsem mestnem okraju velika panika.

Radio potrebščine

v največji izbiri ima stalno v zalogi

FRANC BAR, Ljubljana Cankarjevo nabrežje štev. 5. Telefon štev, 407.

Kolinska cikorija

NAJ IZBOREN PRIDATEK ZA KAVO

Ljubljana.

KISLO JABOLKO.

Ko je vlada razrešila tri gerente na ljubljanskem magistratu, je SDS svoj od jeze spačeni obraz skremžila v prijazne gube. Da bi olepšala svoj poraz, je skušala v svojih »vodilnih« glasilih natveziti javnosti, kakor da se je ta »izprememba« zgodila z njenim pristankom, s katerim da je bil tudi imenovan vladni komisar v osebi vlad. svetnika Meningerja. Vsa javnost pa je k temu pomembno pripomnila, da prostovoljni odstop pač ne izgleda tako, temveč, da so gerenti morali z ljubljanskega magistrata. Saj so delali krčevite poskuse, da bi se še obdržali na svojem mestu. In ko je začetkom septembra vel. županu prispela brzojavka, naj nemudoma razreši gerente, je SDS vspelo, da je mistificirala ministra, tako da je začasno zopet preklical svojo odredbo. SDS ve prav tako kakor ostala javnost, da je bil ministrov ukrep, da se esdeesarski gerenti razrešijo svojega posla, posledica energičnega sporazumnega nastopa ljubljanske NRS in vodstva SKS. Enako je minister notranjih zadev ugodil sporazumnemu predlogu obeh teh strank glede osebe vladneka komisarja na ljubljanskem magistratu. Mladinom torej želimo še več takih uspehov kakor je neprostovoljni odhod gerentov in imenovanje vlad. komisarja na mestu njih.

1— **Poslanec dr. Besednjak v Ljubljani.** V Ljubljani se te dni mudi po privatnih poslih slovenski poslanec dr. Besednjak. Z njim sta prispela v Ljubljano tudi gg. Biteznik in Kralj. Poslanec dr. Besednjak je bil prisrčno sprejet od naše slovenske mladine.

1— **Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani** dobiva upatam anonimne dopise, v katerih razni abonentje javljajo svoje želje glede gledališkega repertoarja in njegove razvrstitve. Uprava izjavlja, da se bo rada ozirala v kolikor ji je to le mogoče na izražene želje, a to le na one, ki se ji javijo s podpisom.

1— **Tržaški vlomilec brezuspešno vlomil v Kmetijsko družbo.** Včeraj zjutraj je dognal sluga Kmetijske družbe g. Anton Marn, ki stanuje v družbinem poslopju, da je tekom noči nekdo vlomil v družbino pisarno in navrtal obe težki železni blagajni. Vse drugo je bilo v pisarni v istem redu, kakor je to pustilo osobje na večer prejšnjega dne. Vlom je g. Marn takoj, sporočil policiji in svojim uradnim predstojnikom. Na lice mesta odposlani policijski nadzornik je ugotovil, da se je vlomilec splazil ponoči preko vrtne ograje odzadaj v poslopje, vlomil vrata in pričel z vrtanjem blagajn, v katerih pa ni našel ničesar, še počenega groša ne. Vloma ni mogel z gosposke ulice nihče opaziti, ker so bila okna neprodirno zastrta. Blagajne je navrtal vlomilec s takozvanim »svinjskim parkljem«, kakor imenujejo zločinci to svoje orodje. Vlomilec je moral delati najmanj šest ur, uspeh pa je bil enak ničli. Po zunanjih znakih sodeč, je moral biti zločinec sam, njegov komplic pa je bil na straži. Način vloma kaže, da je to storil poklicen tržaški vlomilec.

1— **Žrtev nezgode.** Pretekli teden je pri karambolu na črnuškem klancu padel z motorja Joško Adamič in si pretresel možgane. Tej poškodbi je podlegel v nedeljo dopoldne v bolnici.

1— **Policijski drobiž.** Policija je aretirala neko ženščino radi vlačuganja. Dekle je spolno bolno in jo je policija oddala v bolnico. — Iz prisilne delavnice so pobegnili trije dečki, stari po 16 let. — Pred šišenskim kolodvorom se je pripetil karambol med motorjem in kolesom, s katerega je padel dijak Josip Kropač in se lažje poškodoval, pač pa se mu je znatno poškodovalo kolo. — Policija je prejela 1 ovadbo radi tihotapstva lovorjevega listja iz Italije v našo državo, dalje 2 ovadbi telesnih poškodb, nekaj malih tatvin, 1 vloma, 1 slučaj kaljenja nočnega miru, 1 razgrajanje, 1 hazardno igro s kartami in 10 prestopkov cestnega policijskega reda.

Maribor.

m— **Pod okriljem Ljudske univerze** v Mariboru se vrši v soboto, dne 23. oktobra v veliki dvorani Götza umetniški koncert širom znanega bolgarskega violinista-virtuoza Saše Popova.

m— **Muzejsko društvo** v Mariboru se je obrnilo na velikega župana, da dovoli zopetno vzpostavitev spomenika admirala Tegetthofa. Mestna občina je tudi že napravila zadevne korake in obljubila, da postavi spomenik na lastne stroške na prvotno mesto.

m— **Požar.** V hiši na Meljski cesti št. 55 je izbruhnil v petek požar, ki ga je takoj došla požarna bramba udušila. Kako je požar nastal, bo ugotovila preiskava.

m— **Zadruga gostilničarjev in kavarnarjev** v Mariboru sklicuje za 27. t. m. izredni občni zbor, ker sta dva člana odbora, predsednik g. Konrad Žnuderl in tajnik g. Pečnik izstopila oziroma se preselila iz Maribora. Zbor se vrši v hotelu Halbwidl.

m— **Policijskemu komisarijatu** je bilo oddano motorno kolo, ki ga je dal shraniti pri nekem mariborskem mesarju mlad fant, ki pa ni prišel več ponj. Domneva se, da je kolo ukradeno. Motor ima znamko »Arionette«. Lastnik ga dobi na policiji.

m— **Gostilno »Puntigam«** ter vse posestvo v Mlinski ulici 23 je kupila gostilničarka, sedanja najemnica, Antonija Rišavy od lastnice, znane pivovarne Puntigam v Gradcu za ceno 200.000 Din.

m— **Mestna plinarna mariborska** je postala članica »Udruženja jugoslovenskih plinara i plinarskih stručnjaka«. Doslej je bila včlanjena v »Zvezi industrijcev«.

m— **Avtomobilska nesreča.** V soboto ponoči sta bili pripeljani v mariborsko bolnico dve težko poškodovani dami, ki sta se vozili v avtomobilu g. Kendauerja iz Gor. Radgone. V Št. Ilju v Slov. Goricah je zavozil auto v železniške zatvornice. Auto se je zaletel s tako silo v zatvornice, da je potnike vrglo s sedežev na cesto. Poškodbe so nevarne.

M. Kyber:

Junaštvo.

Pred kurnikom na pristavi sta stala dva petelina in se prepirala. Park v ozadju je sanjal v poletni tišini, ob šelestu starih stoletnih dreves, po katerih so tiho žvrgoleli ptičji glasovi. Ali petelina se nista brigala za mir starih drevesnih vrhov in ne za sveto tišino, v katero so pronicali solnčni žarki. Stala sta tu in bulila drug v drugega in se prepirala. Bilo je na gumnu, na tistem mestu, kjer se srečuje največ prepirljivih petelinov. Temu pravijo, da so to gospodarski vzroki, v resnici so pa popolnoma drugi.

»Zrno je moje!« pravi prvi petelin.

»Ne, zrno je moje!« pravi drugi.

Več kot dosti je bilo žita na gumnu, dovolj, da bi se nasitilo še mnogo petelinov. Toda šlo je predvsem ravno za to zrno.

»Jaz sem prvi zapazil zrno!« pravi prvi petelin.

»Ne jaz sem ga prvi zapazil!« se šopiri drugi.

»Zrno je gotovo zame!« pravi prvi.

»Ne, edino zame je pripravljeno!« pravi drugi.

Oba planeta hkrati drug na drugega, se nerodno dvigneta v zrak, se jezno udarita s perutmi ter na široko in jezno zazijata s kljunom. Petelini pravijo temu junaštvo, v resnici pa je vse skupaj prav smešno.

»Meni pripada zrno,« kriči prvi petelin, »ker sem boljšega plemena!«

»Jaz sem boljšega plemena!« kriči drugi.

»Iz starejše družine sem!« hrešči prvi.

»Nisi, jaz sem!« hrešči drugi.

»Jaz sem zlezel iz rujavega jajca!«

»A jaz iz belega!«

»Rujavo je odličnejše!«

»Ne, belo je odličnejše!«

»Jaz trdim prav!«

»Ne jaz!«

»Prav ima, kdor je močnejši!« zakričita oba.

Jezno zaplahutata, se čudno zavrtita, pol na zemlji, pol v zraku, v zlo trapastih in grotesknih skokih, tolčeta s kremplji okoli sebe in si jih zasadita drug v drugega. Temu pravijo vojna in smatramo to za nujno potrebno — radi enega samega zrna ali pa tudi radi ničesar. Pravzaprav je to nezmisel toda kako naj to raztolmačimo kakemu resničnemu petelinu?

»Ne prepirajta se,« reče stara kokoš, ki je ravno vedla svoje male rumene piščančke v park na izprehod, pod stara drevesa v solnčno poletno tišino

Petelina se zopet spopadeta; razmršeno perje leti na vse strani in zrno, o katerem pravijo, da je bilo gospodarski vzrok, je že dalj časa poteptano v blato.

Gori, v sinji višini pa je tedaj krožil kragulj. Počasi se spušča nižje, nižje... Vse kokoši zbeže v svoj kurnik, najprej pa prepirajoča se petelina, — kajti močnejši ima vedno prav.

Le stara koklja ni mogla več doseči kurnika, njena mala piščeta niso mogla tako hitro preteči dolge poti iz kurnika s svojimi šibkimi in neokretnimi nogami. Zato je tudi ostala, v strahu klicala otroke k sebi in z utripajočim srcem pričakovala groznega sovražnika. Ptiči po drevju so molčali, nastala je napeta, zoperna, grozna tišina. Čulo se je le utripanje kokljinega srca.

Kragulj se je v zaletu približal zemlji in švignil z grozečim šumom svojega težkega zamaha proti koklji in njenim malim piščetom. Enega izmed njih bo pograbil, ga raztrgal s svojim strašnim kljunom in ga odtrgal z zelene trate življenja, od materinskega srca, visoko v sinji zrak in v smrt — enega med malimi, čivkajočimi, nebogljenimi bitji, ki jih je izvalila in jih z ljubeznijo vodila, — enega njenih otrok!

Koklja zakliče z glasom, polnim gorja. Nato se zgodi nekaj nepričakovanega, nezaslišanega, nekaj, česar ni ponosni ropar še nikoli doživel. Koklja plane nanj, ga napade s kljunom in s kremplji, tako besno, tako pogumno in s tako obupno silo, da se mora ta braniti.

Boj je bil neenak. Kragulj krvavi, toda koklja krvavi še bolj. Ta boj ne more dolgo trajati. Tedaj se kragulj ustraši, postane nesiguren, se dvigne v zrak in prične nemirno plahutati, ker od pristave pritečejo dekle, ki jih je sklical obupni vrišč kokoši in zapode kragulja.

Razočaran in srdit se dviga ropar višje in višje, dokler ne izgine, črna točka na sinjem steklu, v jasni severni zrak, — prvič tepen in premagan.

Koklja krvavi, ni pa dobila nobenih težkih ran. Pod krvavečimi materinimi krili odidejo mala, rumena, nebogljena piščeta v svoj kurnik. Nobeno med njimi ni manjkalo.

Ta povest se je v resnici pripetila. Dogodila se je pred mnogimi leti na pristavi v Paltemalu, ki je domači kraj mojih otroških let. Koklje niso nikoli zaklali in je prejemala svoj živež do naravnega konca svojega življenja; vsakdo jo je spoštoval. Sam sem jo spoznal kot deček in sem se vselej pred njo odkril, prav gotovo bolj po pravici, kakor pred večino ljudi.

Prepirajoči se petelini niso od tedaj napravili name nobenega vtisa več. Prepirajočih se petelinov je bilo in jih je še do danes — več kot dovolj. Mnogi med njimi so znani po zvenečih imenih v svetovni zgodovini, v taki, kot se je učimo. Nobeni junaki niso.

Resnični junaki pa — in teh je mnogo med njimi, ki jih svetovna zgodovina, kakor se je učimo, prav nič ne pozna — ti bodo sprejeli to kokljo v svoje nesmrtne vrste.

Gospodarstvo.

Proračun Češkoslovaške za l. 1927

Finančni minister dr. Engliš je 14. oktobra t. l. predložil čehoslovaški drž. zbornici proračun za l. 1927 in mu dodal zelo zanimiv ekspoze in katerega posnemamo, da državni proračun predvideva za izdatke 9.700 milijonov Kč nasproti za 20 milijonov višjim dohodkom.

Dr. Engliš računi izdatke avtonomnih korporacij na 5,717 milijonov, in je na ta način narodno gospodarstvo obremenjeno s petnajst in pol milijardami javnih dajatev. V tem znesku pa seveda ne figurirajo izdatki za socijalno zavarovanje.

Minister ceni letne narodne dohodke na 60 milijard in so torej ti dohodki obremenjeni s 16% državnih dajatev ter 10% dajatev za avtonomne korporacije, tedaj znaša skupna obremenitev narodnih prihodkov 26%. Davčno breme je tedaj veliko. Od avtonomnih dajatev pade na občino 55%, a na dežele in druge korporacije 45%.

Državni dolg znaša 34.519 milijonov, ki se porazdele na notranje dolgove 24 tisoč 49 milijonov, zunanje državne dolgove, ki rezultirajo iz mirovnih pogodb 4.400 milijonov.

Za obrestovanje in amortizacijo dolgov predvideva proračun 2.573 milijonov.

Zanimiva je razdelitev proračuna po stvarnih in gospodarskih vidikih. Državni obrati, kakor tobačna režija, državna loterija, pošta, telegraf in telefon, državne železnice itd., so navedeni v posebnem poglavju in ločeni od državne administracije.

Državne železnice, pošta s telegrafom in telefonom, državne domena in slično, se upravlja popolnoma za sebe in se vse investicije teh državnih podjetij vzdržujejo z lastnimi dohodki.

Ako se tobačni monopol prišteje še kot dohodek iz konsumnega davka potem rezultira da se skupno 70% državne uprave mora pokriti z davki.

Zanimiv je ta ekspozé, ko nam v kratkih jedernatih stavkih razvija vse urejeno in konsolidirano gospodarstvo češkoslovaške republike.

Dr. Engliš je k sklepu svojega eksposeja rekel tudi sledeče:

»Okril sem vam sliko državnega gospodarstva, ki sicer ni bogve kako rožnata, mislim pa, da ima to prednost, da je resnična. Mislim, da je tudi v tem moč, ako se prizna vsa resnica in mislim, da smo v svoji konsolidaciji že dospeli do tja, da ne samo moremo, nego tudi moramo vse resnico povedati, da najdemo prava sredstva in pota za bodočnost.«

Radi bi napravili par primerov med našim državnim gospodarstvom in čehoslovaškim, toda bolje je, da to opustimo. — Infandum regina iubes renovare dolorem. A.

Finančni minister in orožniški vpokojenci.

Pa vendar temu ni tako. Uredba DR štev. 107.201 baje ne velja za orožnike, ki so upokojeni po 1. januarju 1922 po novem zakonu o orožniškem pokojninskem fondu od 28. februarja 1922. Tako vsaj argumentira finančni minister svoje stališče ter trdi, da edino ti orožniki morajo še nadalje dobivati draginjske doklade po zakonu od 28. februarja 1922, o katerih je sam že leta 1924 trdil, da so postale nezadostne in razglasil potrebe, da se povečajo. Pri tem pa finančno ministrstvo ni pomislilo, do kakega absurda pripelje to njegovo stališče, brez ozira na to, da nima niti opore v zakonu. To postopanje finančnega ministrstva dovedlo je namreč do neverjetnosti, da dobiva orožnik z 21 službenimi leti, ki je imel srečo, da je bil — na lastno prošnjo ali iz zdravstvenih razlogov — upokojen pred 1. januarjem 1922 — večje draginjske doklade od svojega tovariša, ki je pričel službovati istočasno z njim, ki pa je služboval še po 1. januarju 1922, ki ima torej n. pr. 25 ali še več let službe, pa je bil upokojen po 1. januarju 1922, ki je torej dalje služil in bil kasneje upokojen. Finančni minister utemeljuje stališče s tem, da dobivajo orožniki, ki so upokojeni izza dneva, ko je stopil v veljavo zakon o orožniškem pokojninskem fondu, draginjske doklade po členu 27 zakona o orožniškem pokojninskem fondu pa ne pravi ničesar drugega nego da: upokojenci orožniki, za katere velja ta zakon, dobivajo draginjske doklede sorazmerno kakor ostali upokojenci po čl. 17, točki 9. zakona o draginjskih dokladah od 28. februarja 1922. Zakon o orožniškem pokojninskem fondu, ki je istega datuma kakor zakon o draginjskih dokladah (28. februarja 1922) se torej poziva na odredbo zakona o draginjskih dokladah. Ta pa je bil z uredbo DR štev. 42.300 iz leta 1924 spremenjen za aktivne in z uredbo DR štev. 107.201/24 za upokojene državne uslužbence. Jasno je kot beli dan, da imajo vsi oni, ki so dobivali draginjske doklade do 1. septembra 1924 po zakonu o draginjskih dokladah, od tega dne dalje — ta dan je namreč stopila v veljavo uredba DR štev. 107.201 — pravo na doklade po tej uredbi, ker je ona spremenila odredbe zakona o dokladah glede višine teh doklad. Ali finančno ministrstvo, ki je prvotno bilo istega mišljenja, se je postavilo kasneje radi potrebe povečanja proračunskih kreditov za nekaj milijonov enostavno na stališče, da je zakon o draginjskih dokladah sicer spremenjen, a da se ta sprememba ne nanaša na orožnike, upokojene po novem zakonu o orožniškem pokojninskem fondu, ker njihove draginjske doklede niso urejene z zakonom o draginjskih dokladah, marveč z čl. 27. zakona o orožniškem pokojninskem fondu. Po trditvi finančnega ministrstva je popolnoma brez pomena, da vsi upokojenci dobivajo draginjske doklade po naredbi DR štev. 107.201, ker je ta naredba izdana na osnovu pooblastila v členu 51. zakona o draginjskih dokladah; s tem členom je bil namreč ministrski svet pooblaščen, da sme v slučaju potrebe na predlog finančnega ministra in v sporazumu s finančnim odborom narodne skupščine zakon o draginjskih dokladah spremeniti, kar je tudi storil z uredbama DR štev. 42.300 in DR štev. 107.201 iz leta 1924. Ampak s čl. 51. — tako resonira fin. minister — ministrski svet ni bil pooblaščen, da spremeni zakon o orožniškem kojojninskem fondu, vsled česar njegova člena 27. in 31. še vedno veljata in radi tega, da ni po zakonu mogoče, da se novim orožniškim upokojencem izplačujejo draginjske doklade po novi uredbi.

Iz vsega razloženega se vidi, da je modrovanje finančnega ministrstva navaden sofizem, ki dovede do absurda, ki se ga pa finančno ministrstvo poslužuje samo zato, da izbegne potrebi votiranja nekaj milijonov za te upokojence. Finančni minister namreč v vseh svojih odločbah trdi, da orožniki, ki so upokojeni po novem zakonu, o orož. kokojninskem fondu, dobivajo draginjske doklade po tem zakonu, namreč po členu 27. To pa ne stoji, ker člen 27. zakona o orožniškem pokojninskem fondu ravno nasprotno statuira, da imajo orožniki, upokojeni po tem zakonu, poleg pokojnine pravico tudi na draginjske doklade sorazmerno kakor ostali upokojenci, po čl. 17., točki g. zakona o draginjskih dokladah. Torej ne po čl. 27. zakona o orožniškem pokojninskem fondu, temveč po čl. 17. zakona o draginjskih

Sport.

Savezna streljačka družina v Ljubljani. V soboto 15. t. m. ob 8. zvečer se je vršila I. seja streljačke družine v prostorih »Udruženja rezervnih oficira i ratnika«. Predsednik družine brigadni general gosp. Milosav Živković je otvoril sejo, nakar se je konstituiral odbor sledeče: Podpredsednikom je bil izvoljen gosp. major Josip Jaklič, blagajnikom gosp. dr. Matko Bernčič, tajnikom gosp. Boris Roš, odbornikom: gosp. Joco Kostanjevec, Miloš Sterlekar, Franjo Zajec in Oton Obradović. Posamezni odborniki so prevzeli svoje funkcije ter je pričel odbor takoj z delom. Poslovni prostori streljačke družine se nahajajo v pisarni gosp. predsednika generala Živkovića, vojvode Mišića kasarna.

Biljard-match na Dunaju. V avstrijskem biljardnem klubu se je pričel te dni match med svetovnim mojstrom Contijem in evropskim mojstrom Derbierom, oba iz Pariza. Ker so zmožnosti obeh tekmecev skoraj enake, je pričakovati zelo zanimive igre. Igrata kadenpartijo 3000 točk, pri kateri absolvirata po dvakrat na dan 500 točk. Prvi dan je napravil Conti 1000, Derbier 765 točk. Največja serija Contija je znašala 235 točk.

V Dianabadu na Dunaju je otvorilo ravnateljstvo brezplačen tečaj, kjer se bodo izobraževali moški in ženske v reševanju ljudi iz vode in v tem, da bodo utopljencem z umetnim dihanjem in drugimi pripomočki nudili prvo pomoč.

Klofuta svetovnega mojstra. Po svojem porazu je bil Dempsey silno slabe volje in če je bokser Dempsey v takem razpoloženju, je popolnoma naravno, da udari. In tako se je zgodilo neki gospej, kar sicer ne govori ravno za Dempseyevo nobleso. Ta gospa je počakala Dempseya pri izhodu ter ga obsula s ploho psovk, kar je že itak zlovoljnega bokserja naravnost razjarilo. Tepeni Jack se je tedaj tako daleč spozabil, da je prisolil dami krepko zaušnico, ki ji je seveda takoj zaprla usta in sapo. Toda ženska je, dobro vedoč, da v državi dolarja tudi svetovni bokser ne sme udariti dame, šla k sodniku in zahtevala za svoj spačeni obraz čedno odškodnino 35.000 dolanjev; in to vsoto bo moral Dempsey tudi odšteti, ker amerikanski sodniki v takih zadevah ne poznajo šale.

Boksmatch med Heymannom in Breitentractterjem se je vršil v Berlinu pred 10.000 gledalci. Oba bokserja sta prestala predpisanih 15 rund ter sta po neodločenem boju zapustila docela zmučena boksersko areno.

Znani francoski dirkač Marchand je na dirkališču v Linas Montlhéry napravil z Voisin-avtom sledeče svetovne rekorde: 50 km v 16 min. 15.95 sek. (prej 16:19.97); 80 milj v 25 min. 51.51 sek. (prej 26:4.13); 100 km v 32 min 18.80 sek.

Rudyard Kipling: 70

Knjiga o džungli.

Gromenje se je valilo po suhih, golih brdih, vendar ni prineslo dežja — bilo je zgolj bliskanje od vročine, ki je vtripalo za gorami — in Hatki je nadaljeval:

»Tak je bil glas, ki ga je bil slišal tiger in ki mu je rekel: ‚Ali je tako tvoje usmiljenje?‘ Prvi tiger si je obliznil ustnice in odgovoril: ‚Kaj pa za to? Ubil sem strah!‘ In Tha je rekel: ‚O, slepi bedak! Razvezal si smrti noge, in oni ti bo sledil, dokler ne umrješ. Učil si človeka ubijati.‘

»Prvi tiger je stal poleg ubitega in je odgovoril: ‚Z njim je tako kot z jelenom. Strahu ni več. Sedaj bom zopet sodil džungelsko ljudstvo.«

Tha pa je rekel: ‚Nikdar več ne pride džungelsko ljudstvo pred tebe. Nikdar ti ne bo križalo tvojega pota, niti spalo blizu tebe niti šlo za teboj ali pa se paslo ob tvojem brlogu. Samo strah bo hodil za teboj in z udarcem, ki ga ne moreš videti, ti bo velel, da počakaš, da stori s teboj po svoji volji. Naredil bo tla, ki se ti bodo odprla pod nogami, ovijalko, ki se ti bodo zadrgnila okoli vratu, drevesna debla, ki bodo rastla skupaj okoli tebe tako visoko, da jih ne boš mogel preskočiti, in nazadnje ti bo vzel kožo, da zavije vanjo svoje mladiče, kadar jih bo zeblo. Usmiljenja mu nisi izkazal in tudi on ti ga ne izkaže.‘

Prvi tiger je bil jako drzovit, kajti še vedno je njegova bila noč, in je rekel: ‚Obljuba Thaova je obljuba Thaova. Gotovo mi ne vzame moje noči.‘ In Tha je odgovoril: ‚Tvoja ena noč je tvoja, kakor sem ti rekel, ampak za to boš drago plačal. Naučil si človeka ubijati in on se ne uči počasi.‘

Prvi tiger mu je odgovoril: ‚Saj mi leži tukaj pred nogami in hrbet mu je zlomljen. Daj, da džungla izve, da sem ubil strah.‘

Tha se je nasmejal in rekel: ‚Ubil si enega izmed mnogih, vendar ti sam oznani džungli — zakaj tvoja noč je pri kraju-.

»Tako je napočil dan; iz ustja votline je prišel drug brezdlakavi; videl je ubitega in tigra nad njim, pa je vzel ožpičeno palico — —«

»Sedaj mečejo neko reč, ki reže,« se je oglasil Sahi in zaroštal po bregu navzdol; Sahija imajo namreč Gondi za nenavadno dobro jed — pravijo mu Ho-Igoo — in tako je nekoliko poznal zločesto majhno sekiro Gondon, ki prileti preko jase kot kačji pastir.

Ožpičena palica je bila, kakor jo nastavljajo na dno lovske jame,« je dejal Hatki; in ko jo je zagnal je zadel prvega tigra globoko v meča. Tako se je zgodilo, kakor je bil Tha rekel, kajti prvi tiger je letal tuleč po džungli, dokler se ni izdrl palice; tako je celo džungla izvedela, da je brezdlakavi mogel udariti iz daljave, in sedaj so imeli še večji strah pred njem kot poprej. Tako se je zgodilo, da je prvi tiger naučil brezdlakavega ubijati — in vsi veste, koliko hudega je to prizadejalo vsem našim ljudstvom — z zanjko, z lovsko jamo, s skrito pastjo, z letečo palico pa s tisto pikajočo muho, ki prihaja iz belega dima (Hatki je imel v mislih puško) in z rdečo cvetlico, ki nas žene na odprto pokrajino. Toda v eni noči v letu se brezdlakavi boji tigra, kakor je Tha obljubil in tiger mu nikdar ni dal vzroka, da bi njega bilo manj strah. Kjerkoli ga tiger dobi, ga ubije ob spominu na to, kako je bil prvi tiger osramočen. Drugače pa hodi strah po dnevu in po noči po džungli.«

»Ahi! Ahoo!« so se oglasili jeleni, ko so premišljevali, kaj pomeni vse to zanje.

»Samo takrat, kadar pride en velik strah nad vse, kakor sedaj, lahko mi iz džungle popustimo svoje bojazni in se shajamo na enem kraju kot se sedaj.«

»Samo v eni noči se človek boji tigra?« je vprašal Mowgli.

»Samo v eni noči,« je odgovoril Hatki.

»Ali jaz — mi — cela džungla ve, da Shere Khan ubija dvakrat, trikrat na mesec človeka.«

»Res je. Ampak takrat skoči nanj od zadaj in obrne glavo v stran, kadar udari, kajti poln je strahu. Ako bi ga človek pogledal, bi tiger pobegnil. Kadar pa je njegova noč, gre odkrito v vas, hodi med hišami, vtika glave v vežo, in ljudje popadajo na obraz in tako jih ubije. Enega ubije v tisti noči.«

(Dalje. prih.)

dokladah. Če je pa čl. 17., točka g. kakor vse ostale odredbe zakona o draginjskih dokladah kasneje na podlagi zakonskega pooblastila spremenjen, potem pač ne more biti dvoma o tem, da imajo orožniški novoupokojenci pravico na draginjske doklade po novi uredbi in to po onem členu nove uredbe, ki odgovarja čl. 17. starega zakona o draginjskih dokladah.

Ker je bila bojazen finančnega ministrstva pred potrebo povečanja kreditov za to svrho močnejša od pravnih argumentov, so bile do sedaj vse prošnje in vsa dokazovanja prizadetih upokojencev zaman. Dobro je to, da zadnje besede v tem vprašanju nima finančni minister, nego državni svet, kateremu je že vloženih nekaj tožb proti ministrovim rešenjem v tej zadevi. Zato smo uverjeni, da bodo končno, čeprav po dolgih zavlačevanjih in nepotrebnih stroških, prišli tudi orožniški upokojenci do svojih z zakonom priznanih pravic. — A. K.

* * *

Ljubljanska borza, 18. oktobra. Zaključki: Trami merkantilni, 6/8, 5 m, fco vag. nakl. postaja, 1 vag., 260. Merkantilna banka, Kočevje 95.

BORZE.

Zagreb, 18. oktobra. Devize: Newyork ček 56.46—56.66, London izplačilo 274.4—275.2, Pariz izplačilo 164—166, Praga izplačilo 167.4 do 168.2, Dunaj izplačilo 797.5—800.5, Berlin izplačilo 1348.5—1351.5, Budimpešta 0.0791.

Curih, 18. oktobra. Beograd 9.145, Newyork 517, London 25.1125, Pariz 14.8875, Berlin 123.175, Dunaj 73.05, Bukarešta 2.79, Budimpešta 0.007245, Sofija 3.745, Praga 15.325.

To in ono.

IZNAJDLJIVI PESNIK.

Zviti Odisej, Galvani, ki se je inspiriril z žabjimi kraki, Leonardo, ki je sanjal že o letalih — vse te prekaša Gabriele d' Annunzio. Kajti, kot se poroča, je stopil veliki italijanski poet pred javnost z novo iznajdbo.

Sicer pa šteje Gabrijel že več desetletij med iznajditelje. Njegov univerzalni duh je iznašel že pred mnogomi leti neko toaletno vodo, »aquva nunciá«. No, ta iznajdba mu je prinesla proti njegovemu pričakovanju in v navskrižju z njegovimi potrebami pač malo financielnega blagoslova. Neki londonski trgovec s parfumi, ki je hotel d'Annunziovo toaletno vodo lansirati, jo je enostavno odklonil, češ, da je sploh brez vonja (!). Pozneje je izumil božanstveni Gabrijel — takrat je bival ravno v svoji vili v Settignanu pri Florenci — misteriozno kolo, ki naj bi se bilo, kot se zdi, porabljalo v prvi vrsti za avtomobile. Toda pri prvem poizkusu se je razletelo kolo baje na tisoč kosov in sicer s takim pokom, da so bežali psi, kokoši in race prestrašeni na vse strani. Tretji izum, o katerem pa zgodovino ne poroča nič drugega: Nenavadna zmes srebra in drugih kovin, iz katere so vlivali kopije antičnih vaz. Sedaj pa poroča fama, da so se posrečile italijanskemu narodnemu junaku, ki je avanziral medtem za vojvodo »Monte Nevoso«, kar tri iznajdbe h krati: namreč destilacija treh vrst žganja. Prva vrsta se imenuje »La coffiuccia«, druga »La ceresella brata Ginepra«, tretje pa »La mentuccia brata Silvestra.« In pri tem je božanstveni Gabriel strog abstinent.

KAKO JE ORGANIZIRANA SVETOVNA POLICIJA.

Amerikanski kriminalist Realiling pripoveduje v nekem svojem članku karakterističen slučaj, kako zasleduje svetovna policija mednarodne zločince:

Dunajski urad svetovne policije »Mednarodna policijsko kriminalistična komisija« dela z mrzlično naglico. Iz vsega sveta prihajajo depeše o zločinih s prošnjo, da se zločinci zasledujejo. Zopet tiktaka telegraf iz Berlina: Berlin — tu ogromen hotelski vlom. Kovček z dragocenostmi, vrednimi 100.000 dolarjev, ukraden. Kdo je storilec? Telegram naznani odtis prsta, to se pravi, le njegovo formulo.

Dunajski kriminalisti vedo, kaj naj store. »V Kopenhagen!« določi vodja pisarne. V Kopenhagenu se nahaja svetovni identifikacijski urad, tam zbirajo odtise prstov vseh mednarodnih zločincev. Kopenhagen je album zločincev vsega sveta. Tik-tak, brni aparat na Dunaju in v Kopenhagenu. Danski uradnik že išče v registrih. Tukaj! »Smith Chester, rojen 29. 6. 90 v San Francisco, USA. Ima tudi več imen: Dossner, Charles, Jean ali José de Braganza, marquez de Tamalicao, se izdaja tudi včasih za nezakonskega sina portugalskega kralja in v Parizu živeče Marije Luize Monteiro. Zloglasen pustolovec, tat in goljuf.« Telegram z vestjo hiti na Dunaj in od tam — v svet: ...v Berlin, Pariz, London, Newyork, Carigrad, Atene, Prago, Aleksandrijo, Bombay, Peking, Tokio — na Kje?...

vsepovsod. Iščite — iščite — zaprite ga! —

Parnik italijanskega Lloyda zapušča Carigrad in si utira pot do Aleksandrije med slikovitimi gradovi in samostani na dardanelskih obalah. V Aleksadriji hoče parnik doseči angleški poštni parnik do Bombaya.

Pri hribih Rumili Hisar dospe na parnik brezžični telegram policijske oblasti v Carigradu, istočasno dospe še eden iz Aten. Oba ima isto besedilo: šifriran stavek svetovne policije. Telegrafist ga izroči, kot na vseh parnikih na vseh morjih sveta, ladijskemu detektivu. Telegram izgleda tako-le: »Smith, Chester alias Dossner, Charles, Jean alias José de Braganza, marquez de Tamalicao, 29. 6. 90, San Francisco USA, D. 6334, 4/5, 5/6, 4544, 1324, 12, Ba. 11, 8, 35, 568, b 18, e 15, h 334, 45, i 41. 5636, 679. Aretirati! Dunajska vest!« Detektiv si raztolmači depešo: Smith itd...., rojen 29. junija 1890 v San Francisco, ameriški državljan, za D so formule vseh prstnih odtisov iskanega s svojimi posebnostmi, za B je osebni opis po sistemu Berthilona, iznajditelja telesnega merjenja kot sredstvo identificiranja zločinca. Ba 11 — velikost 1.70 metra, 8 — kostanjevi lasje, 35 — kriv nos, 568 — obe ustnici raztegnjeni, 618 — debele ustnice, e 15 — profil čela in nosa kriv, h 334 — tetoviranje v obliki solnca in zvezde, 45 — 5 centimetrov dolgo, i 41 — na zapestju. Za S je vrsta zločina, ki jo zločinec posebno rad goji, torej 5636 — hotelski in zlatarski tat, 679 — dela s komplici, oborožen z revolverjem, poseduje ponarejene dokumente.

Detektiv pregleda potniški seznam ladje; mogoče se je zločinec vpisal pod enim svojih imen. Nič! Torej potniki so na vrsti! Kje je kdo, katerega zunanjost se ujema s šifriranim opisom. Dolgo in sistematično išče, dokler ne premotri vseh potnikov — nato ga tudi najde. Kratek razgovor, v katerem zgrabi detektiv zločinčevo zapestje, pokaže se napol že izbrisano tetovirano znamenje in zločinec je aretiran.

Ne pomaga noben protest in upor več. En sam odtis prsta, ki ga je zločinec nevidno pustil na ročaju kovčka v sobi nekega berlinskega hotela in ki je postal viden šele z jodovimi hlapi, ta odtis je zadostoval, da se je mogel aretirati amerikanski zločinec na italijanskem parniku ob turški obali.

: **Kongres za zaščito divjih bivolov.** Nedavno se je vršil na Dunaju kongres za zaščito divjih bivolov. Kongresu so prisostvovale številne ugledne osebe iz vse Evrope. Kongres je sklenil, da se morajo podvzeti obsežne mere za zaščito omenjenih, dandanes že tako redkih živali. V vsej Evropi, kjer je bilo nekdaj vse polno divjih bivolov, jih je danes vsega skupaj samo še 66, od katerih je polovica samcev, polovica pa samic. Zelo neprilično je, da so živali raztresene po vseh evropejskih zooloških vrtih, vsled česar imajo ponekodi same samce, ponekodi pa same samice. Samo zoološki vrt na Dunaju poseduje dva popolna para. Delegat lige za zaščito divjih bivolov, ki je bila ustanovljena pred tremi leti, je povedal na kongresu, da se je posrečilo tekom teh treh let zvišati število v Evropi živečih bivolov za 6 eksemplarov. Kako težko je dobiti kak nov eksemplar, dokazuje dejstvo, da je veljala nedavno ena samica 35.000 francoskih frankov.

: **Institut za eksperimentalno proučevanje žene.** Ker je ugotovljeno, da vplivajo gotove vrste dela in sporta tako v fizičnem kakor v psihičnem oziru na ženo kvarno, se je ustanovil nedavno v Berlinu institut za eksperimentalno proučavanje žene.

„Družba sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani naznanja tužno vest, da je njen častni član in velezaslužni predsednik, gospod

Andrej Senekovič

vladni svetnik in gimn. ravnatelj v pokoju

včeraj, dne 17. oktobra zatisnil svoje oči.

Pogreb preblagega pokojnika se bo vršil v torek, dne 19. oktobra ob pol 16. uri iz hiše žalosti Prule, Janežičeva cesta 12, na pokopališče k sv. Križu.

Družba sv. Cirila in Metoda bo svojega mnogoletnega predsednika, ki si je za njo pridobil neprecenljivih zaslug, ohranila v trajnem, hvaležnem spominu.

LJUBLJANA, dne 18. oktobra 1926.

Najboljša, najcenejše

kolesa in šivalni stroj

so edino

Petelinčevi

znamke

Gritzner, Adler, Phönix

Od dobrega najboljše je švicarski pletilni stroj „DUBIED“

Blizu Prešernovega spomenika za vodo.

za dom, obrt in industrijo. Pouk brezplačen, ugodni plačilni pogoji - Tudi na obroke. - Večletna garancija.

Josip Petelinc, Ljubljana

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa, d. z o. z., Ljubljana, nudi

najfinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmoderneje urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta 31. I a., II. nadstropje.

MALI OGLASI

Vsaka beseda 50 para, debelo tiskano Din 1·—.

Javna knjižnica

v Ljubljani sprejme knjižničarko za tri popoldneve (po 2—3 ure) v tednu. Reflektantke (vpok. učiteljice itd.) naj blagovolijo poslati svoje ponudbe in zahteve glede honorarja na upravo »Nar. Dnevnika pod šifro: »Knjižnica«.

Akademik

poučuje srednješolca v vseh predmetih. Honorar nizek. Cenjene ponudbe pod: »Uspeh zajamčen«.

500 Din nagrade

dam tistemu, ki mi preskrbi službo kot sluga. — Naslov pove uprava lista.

Proda se ceno

mal železen štedilnik. — Naslov pove uprava lista.

Kontoristinja

z večletno pisarniško prakso išče mesta pri kakem večjem podjetju. Gre tudi nekaj mesecev brezplačno. Ponudbe prosi na upravo lista pod: »Marljiva«.

Abonenti

dobijo dobro in poceni hrano v restavraciji »Pod skalco«, Mestni trg 11. Gostom se lahko postreže z domačo, srbsko, dunajsko in francosko kuhinjo. — Za jedila in vino preko ulice poseben popust. — Vsaki dan se vrši od 20. do 24. ure koncert. — Z radostjo pričakujem moje goste. Josip Uran, restavrater.

Hotelski sluga

z daljšo prakso in lepimi izpričevali se sprejme za 1. november 1926. Osebne ponudbe na upravo hotela »Union«, Ljubljana.

Stekleno

strešno opeko imajo stalno v zalogi Združene opekarne d. č. v Ljubljani.

RAZPIS.

Mestni magistrat ljubljanski razpisuje oddajo

tesarskih in krovskih

del za 2 leseni stanovanjski baraki ob Ižanski cesti.

Vsi potrebni pripomočki se dobe proti povrnitvi nabavnih stroškov 20 Din pri mestnem gradbenem uradu, Lingarjeva ulica 1/II. v pondeljek, 18. in torek dne 19. t. m.

Ponudbe je vložiti najkasneje do 21. t. m. do 12. ure dopoldne pri gori imenovanemu uradu.

Ljubljana, dne 16. oktobra 1926.

Mestni gradbeni urad.

Mesto gospodinje

išče izobražena gospodična srednjih let pri boljšemu gospodu, lahko je tudi vdovec z otroci. Nastopi lahko takoj. Cenjene ponudbe na upravo pod »Skrbna gospodinja«.

Gospodična

išče mesečno sobo s separatnim vhodom. Ponudbe na upravo lista pod: Soba.

Sprejme se

dva gospoda na hrano in stanovanje. Naslov pove uprava lista.

TISKARNA „MERKUR“

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 332. TELEFON ŠTEV. 332

Se priporoča za vse v tiskarsko stroko spadajoča dela.

Izdajatelj: Aleksander Železnikar. — Urejuje: Vladimir Svetek. — Za tiskarno »Merkur« odgovarja: Andrej Sever. Vsi v Ljubljani.